

ELOFIZETÉS.

HELYBEN ÉS VIDÉKEN:

Egy évre ... 36 kor.
Fél évre ... 20 kor.
Egy negyed évre 9 kor.
Egy óra ... 8 kor.

Nyitási közlemények
megállapodás szerint.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és eszaki egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1917.

Főszerkesztő

Stauber József.

Péntek, április 20.

Aradi vasutasok.

A német haditeoretikusok egyik legismertebb alakja: Morath őrnagy mindjárt a háboru kezdetekor: a vasutak háborújának nevezte el a modern hadviselésnek a mai formáját. A hadisikerek kritériuma lett a vasutak pontos és helyes beosztása, kifogástalan teljesítőképessége, s valóban a központi hatalmak nem egy nagyszerű hadisikerüket köszönhetik annak, hogy vasutasaiknak működésében ugyanaz a szellem nyilatkozott meg, mint katonáink lelkében: a kötelesség teljesítésnek a heroizmusig emelő lelkesedése.

A magyar vasutas egyenesen példaképe lett az önteláldozó bátorságnak. E háboru rettenetes megpróbáltatásában hányszor jutott nekik a legnehezebb feladat? S volt-e valaha szó arról, hogy a mi vasutasaink ne állottak volna mindenkor a helyzet magaslatán, s ne vették volna ki részüket a testet-lelket egyaránt igénybe vevő fáradsalmakból? Fagyasztó hidegben, nyári napsütésben, pattogó srapszék között, gyilkos ellenség előtt: a magyar vasutas ment előre, mint a legkitünőbb katona, ki intelligenciájának sugalló erejével vesz részt a küzdelmekben, mert tudja, hogy szükség van rá. S a magyar vasutast eivitték túl az ország határán: orosz sivatagokra vaspántokat rakni, oláh hordák ellen páncélgépeket vinni, olasz hadak után sineket vezetni.

De legnagyobb munkája még sem ez volt a magyar vasutasnak. Ezt a munkát itthon kellett elvégeznie a „Hinterland“-ban, ahol megfogyatkoztak a lokomotivok, megkevesbedtek a vasúti kocsik, torlódás állott be az áruhalmozásokban, megnövekedett a katonai szállítások terhe s mindezekkel szemben ott állottak ők megfogott létszámmal, de meg nem fogyatkozott akaraterővel. Nem volt többé szó pihenésről, mindenki — az üzletvezető és a kocsifékező egyaránt — dolgozott nyugalmi nap nélkül, kimerítő szolgálatban s jöttek idők, amidőn a vasutasok hetekig nem voltak abban a helyzetben, hogy ruhát váltsanak vagy egy jóleső alvást engedjenek meg önmaguknak. Amit a magyar vasutasok e háboruban véghez vittek, felér egy gyönyörű győzelemmel!

Az aradi vasutasok is egytől-egyig a kötelességtudásnak e mártír katonái közé tartoztak. Vezérüktől a közemberig fáradságot nem ismertek sohasem, amikor a közérdekről volt

szó s épen azért mindenki úgy gondolta, hogy a jutalmazás méltó lesz az ő érdemeikhez. S most mégis azt kell látnunk, hogy az előléptetések alkalmával sok-sok jogos kívánság maradt kielégítetlenül, sok megérdemelt jutalom nem érkezett meg, sok méltányos óhajlás maradt betöltetlenül. Ugy érezzük, hogy ennek nem

volt szabad megtörtönnie. A magyar vasutasok megbecsülhetetlen munkásságát, ha már egyébbel nem jutalmazza is a „hálás haza“, jutalmazza meg igazságos és méltányos hivatali előléptetéssel, nehogy lelkükben ott maradjon az elkeseredés tövise — egy becsületesen véghez vitt munka meg nem érdemelt jutalmául. (.)

Egy ponton sem valósultak meg a francia remények.

Berlin, április 19. (Hivatalos.) A nagyfőhadiszállás jelenti:

Nyugati harcok:

Rupprecht bajor trónörökös hadserege:

A flandriai és az Artois arcvonalon a harci tevékenység esőben és viharban csak néhány szakaszon volt élénk.

A német trónörökös hadserege:

A kezünkbe került parancsok mutatják, milyen messzire irányultak a f. hó 16-án harcra vetett francia hadosztályok támadásának céljai. Egy fronton sem valósultak meg a francia hadvezetés reményeivel. A csapatok meg megközelítőleg sem érték el taktikai, még kevésbé stratégiai célt. 17-ről 18-ra virradó éjjel Brayenél sikerült a franciák egy helyi támadása. A nap folyamán az ellenségnek a Chemin des Dames magaslati arcvonal több pontján, s különös elkeseredéssel Craonnenál ismételt támadásai veres veszteségekkel meghiúsultak. La Ville au Brosnál, amelynek erdei állásai reánk nézve alkalmatlanokká váltak, egy hátsó erődítési vonalban rendezkedtünk be. Brimontban az ellenség a Franciaországban harcoló oroszokat hiábavaló veszteségteljes rohamra küldte tűzbe.

A Champagneban tegnap délben Auberivetől északnyugatra új harcok fejlődtek, amelyek az éjszakán át is tartottak s ma reggel újabb erők harobavetése mellett ismét erősödtek.

Albrecht württembergi herceg vezértábornagy hadserege.

Lényeges esemény nem történt.

A keleti harcúterén néhány meglehetősen nyugodtan telt nap után az oroszok tüztevékenysége különösen a Pripjet és a Dnyeszter között ismét megélénkült.

Macedóniai harcok:

Nincs ujság. Ludendorff, első főszállásmester. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Genf. Párisból jelentik: A kedvezőtlen időjárás ellenére a Soisson és Reims között megindult csata a francia frontnak, a marnei csatája óta a legnagyobb mérközése. A harcok hallatlanul elkeseredett küzdelmekké fokozódtak. Miként az angolok támadása, úgy a fran-

ciáké is állandóan növekszik kiterjedésében. Már most is kétszáz méteres harcvonalon folyik az elkeseredett mérközés, amely négy csatára osztható: arrasi, st.-quentini, laoni és craonnei csatákra. Az ötödik ütközet tegnap indult meg a Champagneban.

Zürich. Kitünően értesült körök szerint a franciák a Champagne melletti áttörési kísérletet 600.000 emberrel végezték. Az áttörési terv azonban már most teljesen meghiúsultnak tekinthető.

Rotterdam. A Daily Croniclenek jelentik Franciaországból: Az új angol vonalak újabb nehéz tüzérségi tűz alatt állanak. Az angol támadások tolytatása St.-Quentin felé, egyenlő lenne a város feláldozásával.

Zürich. Párisi jelentések szerint a mostani offenzíva alatt a munició-pazarlás már eddig is felülmúlja a ta-

vaszi Somme-menti nagy ütközet munició használatát, úgy hogy Clemenceau azt az aggodalmát fejezi ki, hogy ennek a pazarlásnak súlyos következményei lehetnek, mert a tenger-alattjárók nagyban akadályozzák a municiópótlást. A municióhiány az egész hadviselésre végzetes lenne és a mostani offenzíva sem érhetné el célját.

Lugano. A *Stampa* szerint a mostani áttörési csata egyúttal a háború végét jelenti, mert a népek békeóhaja egy újabb téli hadjáratot nem fog tűrni.

Berlin. A sajtóhadiszállásról jelentik: A francia hivatalos jelentés a következő: Élénk tűzérési tüzelés után a németek több helyen ellentámadást kíséreltek meg. Visszavertük őket véres veszteségükkel. Gyalogságunk erőteljes támadással verte vissza az ellenséget, amely hadianyagjának hátrahagyásával vonult vissza. Ville au Bois erdejében egy német egységet bekerítettünk. Kenytelenek voltak

leterenni fegyverüket. Ez alkalommal 1800 foglyot ejtettünk és 180 ágyúzsákmányoltunk. A csata kezdete óta általunk beszállított sebesülteken folyók száma meghaladja a 17 ezret, a zsákmányolt ágyúk száma pedig 75.

Berlin. A Wolff-ügynökség jelentéste: Arrastól délkeletre élénk tűzérési tevékenység. A Craonne két oldalán erős tűzérési harc. Az Aisne és a Marne csatorna mentén francia támadások, amelyeknek legerősebbike Gillebois ellen irányult, meghiúsultak. A Champagneban ellentámadásunk az ellenségnek Auberitől északnyugatra szerzett nyereségét kiegyenlítette.

Amerikai tanár hősi halála Németországért.

(Az Aradi Közlöny munkatársa egykori professzoráról.)

— Saját tudósítók telefonjelentése. —

Berlin. A sajtóhadiszállásról jelentik: Egy különös emberke halt hősi halált húsvét hétfőjén hazájáért. Egyik szászországi csapatnál elesett Gregory Gáspár René hadnagy hetvenegy éves egyetemi tanár. Tulajdonképpen Amerikában Chicagóban született, teológiai, filozófiai és jogi doktor volt, a lipcsei egyetem rendes tanára. A vashereszt tulajdonosa és a szász királyi Albrecht rendnek a kardokkal lovagja. Kicsi, öreg, szorgalmat uracska, aki a csukaszürke kabátban is úgy, mint azelőtt is a legtökéletesebb költő, talán amerikai, aki nyelvben és gondolkodásban sohasem tagadta meg származását.

Mint hatvannyolc éves férfi a háború elején mint hadionkéntes jelentkezett és nem volt több vágya, mint hogy mint egyszerű német katonaként vállalhassa a háború minden fáradtságát és veszedelmét. De egyúttal amerikai republikánus és demokrata is akart maradni. Hogy ez mind hogy tudott megélni a szívében, azt talán senki sem fogja megtudni, mert Gregory nem volt az az ember, aki barátokat kereszen.

A háború elején mint katonaként vonult be és 1915. tavaszán altiszt lett, Lipcsében maradt vezényszállásánál. Itt meglátta őt a hadosztályparancsnok és hozzásegítette az öreg urat, hogy annak leghőbb vágya: „kijutni mindenáron a hátréren!” teljesüljön. Eleinte kimélni akarták és főleg a törzs közelében alkalmazták. De ez sehogyan sem tetszett neki. Előre a lövészetekbe akart jutni.

— Mindent megteszek — mondotta — a franciák ellen mindeat megteszek.

Teljesítették ezt a kívánságát is és csakhamar megmutatta, hogy ő egész komolyan gondolta, amit kért. Ahol veszély volt, ott volt a kis amerikai professzor, akit minden sajátossága ellenére is tisztelték és legénység szívéből szerettek. Tisztiszolgát adtak neki és pedig a század leghatalmasabb Herkulesét, aki polgári életében díjbirkózó volt és együtt lefotografáltatta magát vele és az egész hadtest sokat nevetett az óriási és a liliputi együttes arcokén.

Azonban a lövészetek mégsem arra szolgáltak, hogy egy öreg ur szántszándékkal életveszedelmeket keressen benne. A professzor süket maradt minden agállal szemben. Azt mondta, csak akkor megy haza, ha az egyetem ráparancsol. 1916. őszén az egyetem ezt megtette és ő rosszkedvűen, huzakodva hazament, de megígérte, hogy nemsokára visszajön.

És csakugyan. Alig ért véget a téli szezon, már újra jelentkezett a csukaszürke kabátban, hátán a hátizsákkal. Öneki nincs

semmi más helye a világon, mint német hazája védői közt és minél több ellenség felelőséget, annál inkább kötelessége az utolsó embernek is, hogy fegyvert ragadjon. Megint kimélni akarták és miután közben őrmesterré lépett elő, rábizták a szász honvédhadosztály körletében a temetők felügyeletét. Eme foglalkozása közben áldozhatott egy sajátos szenvedélyének, ami abban állt, hogy egyedül, feltehetően nem láttatva, hajadonfővel szaladgálhasson.

Ez volt az egyetlen dolog, ami a kis tanárnak sehogyan sem tetszett a német katonalétben, tudniillik, hogy az embernek mindig fejen kell hordania a katonasapkát. Azt mondta, hogy ettől az ember fejfájást kap. Ékében ez ellen nagyszerű és egyszerű orvosságot talált. Lipcséből Halleba gyalogolt hajadonfővel és ettől elmúlt a fejfájása. Mint temetőfelügyelő is alkalmat talált arra, hogy a legelső vonalba jusson és a legveszedelmesebb aknátüzből sürgöjjon-forogjon, míg a többiek fedezékbe hajtak, kivéve az ökröket, akiknek ki kellett tartaniok. Ott boldog volt, ez volt az életeleme.

Ennek az evnek a tavaszán legyőzték minden ellenállást, amely az amerikai tanár hadnagyi kinevezése elé gördült. A nézetei, amelyek hűséges, becsületes meggyőződésből fakadtak, olyan különösen hatottak az általa nem ismert legénységre, hogy fölöttesei, nem tagadható, aggodalommal gondoltak arra, hogy végre tisztet kellene belőle csinálni. De hát ezek az aggodalmak is el voltak oszlathatók és a hadnagy ur az egész hadsereg terület temetőinek felügyelőjévé avanszírozott és ezzel még több alkalmat nyert, hogy szolgálati uton is keresse a veszélyt. Mint hadnagy érte meg, hogy előbbi hazája hadat üzent új hazájának, amelyet testtel-lelékekkel megszeretett. Talán az egész német hadseregben nem volt senki, aki mélyebb gyűlölettel gyűlölte volna Wilsont és az amerikai háboruspekulánsok egész hadseregét, mint Gregory professzor Chicagóból. Az volt az egykori republikánus és demokrata álma, hogy Wilson zsoldosai ellen harcolhasson a szentséges német birodalom, a császár érdekében, annak kabátjáért, a királyáért, akinek büszke lovagkeresztjét hordta, ő aki mint fiatal tűzér a délamerikai államok elleni harcban már két emberöltővel ezelőtt átesett a tűzkeresztségen.

Húsvét hétfőn egy gránát, egy vak véletlen eltévedt lövedék leterítette a hetvenegy éves arcvonalbeli hadnagyot. A lipcsei lapokban az általa megírt nekrológ jelent meg. „A családom ne viseljen gyászt, ne gyászoljon, hanem örüljön, hogy én istenhez megtértem. Üdvözlöm összes barátomat és ismerőseimet. A viszont-

Fegyvertársai, akik ismerték, valamennyien őszintén megsiratták a különös, ritka és halált megvető hőst.

Emlékezem Gregorira!

Most érkezett meg a híre, hogy a lipcsei egyetemnek egyik kiváló professzora: Gregori R. Gáspár hősi halált halt a nyugati hátréren. Egy kedves emlék kél most a szívemben, midőn visszagondolok az örökké siető, izgékony kis professzor szeretetreméltó alakjára, ki egyike volt minden professzorom között a leg-sajátosabb tehetségnek. Talán csak a néhány évvel ezelőtt elhalt kolozsvári professzort, Meitzl Hugót tudom hozzá hasonlítani, kinek egyéni ötletei, eredeti gondolatfűzése, eszméinek különálló volta ép úgy meglepett, megvigasztalt s elragadott, mint a Gregori Gáspár egyetemi előadásai.

Midőn Lipcsébe kerültem, ezelőtt éppen 20 évvel, beiratkoztam teológiai kollégiumainak egyikébe. De mielőtt még egyetlen előadására elmehettem volna, a véletlen úgy hozta magával, hogy már megismerhettem. Egy őszi délután sternwartenstrassei hátréren emeleti kis diákszobámba bekopogtatott két öreges ur. Az egyik törődött és ráncos arca, de meg fekete haja, a másik már akkor is csaknem galambbűsz. Az előbbi Woenig Ferenc gimnáziumi tanár, az utóbbi Gregori R. Gáspár egyetemi professzor volt.

A tulajdonképeni látogató Woenig volt, Gregori csak elkíserte hozzám kedvelt barátját. Woenig ugyanis ebben az időben Magyarországon járt s nagyon megszerettek bennünket. Turista módra köszönt az alföldön, különösen Kecskemét vidékén s akkortájt adott ki egy kis könyvet magyarországi élményeiről „Hej, die Puszta” címmel. A kis könyv világszerte elterjedt „Reclam Bibliothek”-ban jelent meg. A két öreg tanár kikoreste az egyetemi beiratási lapokból, hogy egy magyar tanárjelölt érkezett studiumokra a lipcsei egyetemre s eljöttek hozzám, hogy együtt feljussuk a Frau Woenig kedves pusztai emlékeit.

Ez a találkozás örökre emlékezetes marad előttem. Az a frissesség, amely a két öregedő professzor egész lényéből kiáradt, bámulattal töltött el s az a közvetlenség, amellyel velem, a szerény kis diákkal bántak, meghatott. Egy félóra lefolyása alatt már arra kértek, hogy notázzak nekik, daloljak el magyar dalokat. Woenig különösen a „Ritka buza, ritka árpa, ritka rozs”-t akarta hallani (a melyet később le is fordított s kis könyvének második kiadásában költéstől együtt kiadott, de — ilyenformán: Seltén Gerste, seltén Weizen, seltén Korn...)

Midőn elbuesztak tőlem: megígérték, hogy nemsokára felkeresnek. Bár tel nem kerestek többet, de egy alkalommal mégis találkoztam Gregorival Weigand Gusztáv lipcsei egyetemi tanár vendégszerető házában. Weigand Gusztáv, ki grammatikából tanulta meg a magyar nyelvet; a helyes magyar kiejtést gyakorolta egy időben, midőn egy alkalommal meglátogatta Gregori. A kis tehérhajú professzor itt is kifejezte nyelvünk és a magyarság iránt való érdeklődését, sőt arra is megkért, hogy mutassam meg neki az igazi csárdást. Pápaszemes studiosus létemre táncolnom is kellett előtte. Weigandné asszony zongorázott a tánchoz, még pedig a Ritka buzát... a Woenig kis könyvéből. Hogy ezzel a táncal öregítettem volna előtte nemzetünk jó hírét: azt aligha hinném, de megígérte, hogy Weiganddal együtt meg fog látogatni Magyarországon. Fájdalom ez az ígértet nem váltotta be. Weigand professzor ugyanis eljött Magyarországra s engem atyám házában Zemplénben meglátogatótt, Gregori professzor azonban egy kedves irással kimentette magát. A lipcsei professzorok jellemzéséhez talán hozzátartozik még az is, hogy Weigand Zempléniől lónálton ment el Erdélybe és Romániába a román nyelvjárásokat tanulmányozandó. Ez a szívósság és teherkedés vezette a szegény és szép emlékü Gregori professzort is a franciák golyói elé...

Nem akartunk fegyverszünetet Oroszországgal.

— Csak ha rend lesz, lehet békéről tárgyalni. —

— Saját tudósítók telefonjelentése. —

A Hamburger Fremdenblatt jelenti: Bécsi forrásból érkezett hírek megoáfolyják azokat a mindig felbukkanó híreket, mintha a monarchia fegyverszünetet akarna kötni Oroszországgal és mintha a különbékéről való tárgyalások küszöbön állnának. Jól értesült forrásból nyert információk szerint tagadhatatlanul vannak jelek, amelyek a két ellenség között közeledésre és a feszültség megszüntetésére mutatnak, de végzetes tévedés volna ebből azt hinni, hogy az ügy valami gyorsan és simán lebonyolítható lenne. Oroszországban még olyan zavaros a helyzet, hogy az orosz álláspont stabilitásával még nem lehet számolni.

Az Associated Press jelenti Washingtonból: Bizonyosra veszik, hogy az orosz kormány nem bocsájtkozik a németekkel és monarchiával tárgyalásokba esetleges különbékéről.

Páris. Pétervári jelentésekből megállapítható, hogy a forradalom khaotikus állapotokat teremtett. A munkásság nagyrésze csökkentette a munkaidőt, amit a tömeg arra magyarázott, hogy egyáltalán nem kell dolgozni. Pétervár utcáin állandóan lovas és gyalogos járőrök cirkálnak. A munkások és katonák tanácsa és a kormány között a vetélkedés egyre nyilvánvalóbb. A belpolitikai kérdésekben ellentmondó nyilatkozatok és rendeletek egymást követik. A szállítási nehézségeket a kormány nem küzdötte le. Teljes szervezatlenség jellemzi a

helyzetet, amiért az élelmezési nehézségek egyre érezhetőbbekké válnak. Az állami hivatalokban a munka nagyrészt szünetel, csupán a katonákkal végezhető munkákat végzik el.

Berlin. A Vorwärts megállapítja az szente sajtóban terjesztett hírekkel szemben, hogy sem most, sem pedig a háborút megelőző időben soha nem voltak a német szociálisták sem Stockholmban, sem pedig máshol azon célból, hogy az ellenséges államok szociálistáival tárgyalásokat folytassanak. Ennélfogva még természetesebb, hogy a szociálisták tárgyalásra a német kormánytól soha nem kaptak megbízatást.

Stockholm. Haparandából jelentik: Az orosz svéd határról érkezett magánjelentések szerint Péterváron az ideiglenes kormány ellen új nagy zavargások törtek ki, amelyek állítólag még nagyobbak, mint a márciusiak voltak. Az utasokat Haparandában visszatartották, mert a vasuti forgalom is meg van zavarva. Az orosz oroszországi posta négy nap óta elmaradt.

Stockholm. Az orosz lapok egy része azt követeli, hogy a cárt mielőbb küldjék külföldre, lehetőleg Angliába, mert a fenyegető ellenforradalomnak csak így módon lehet elejét venni. Csakis ezáltal segíthetik elő az új kormányrendszer megszilárdítását.

Pétervár. Moszkva parancsának a közvélemény Gruspisov tábornokot nevezték ki.

Osszehívja a király a Reichsratot.

— Saját tudósítók telefonjelentése. —

Bécs. A király ma Badenben fogadta a német nemzeti szövetség és a keresztény-szocialista egyesülés képviselőit, akiknek nevében Weisskrohner polgármester beszédet intézett őfelségéhez. Beszédében rámutatott arra, hogy a németek minden alkalommal kifejezték feltételül hűségüket, áldozatkészségüket és odaadásukat, és mindent el fognak követni, hogy a mielőbb egybehívandó parlament munkásságát és munkaképességének lehetőségét biztosítsák. Nem titkolhatják el azonban mély aggodalmukat, hogy az egész Ausztria életérdekeit érintő körülmények háttérbe szorultak. Bizalommal és alázattal fordulnak őfelségéhez és kérik, hogy emlékezzék mag az államszükségletek teljesítéséről, és kérésük kegyes fogadásával tegye lehetővé, hogy a lakosság aggodalmait eloszathassák és hogy a németek a béke munkájában hűen, törhetetlenül közreműködhessenek Ausztria dicsőségén.

A király válaszában kijelentette, hogy mindig hálással gondol arra a példás áldozatkészre, amelyet az ausztriai németek tanúsítottak. Az állam iránti hűségük és állhatóságuk mindig emlékezetes marad az a szándék, hogy a Reichsratot rövid időn belül összehívja. A parlamenti élet megkezdésének a több éves szünet után e pillanatban nagy jelentősége van és az összes pártok belátásától várja, hogy vállalva, együttes munkával fognak a háború folyamán megkezdett és befejezésre váró nagy feladatokon dolgozni. A kormány ragaszkodni fog kitűzött céljaihoz és biza-

lommaal számít rá, hogy a parlamentben Ausztria összes népeinek képviselői együttműködéssel fognak dolgozni azon, hogy Ausztria boldog jövőjének feltételeit megteremtsék.

Bécsből jelentik: Az urakháza elnöksége és végrehajtó-bizottságának mai értekezletén rámutatott arra, hogy a három évi szünet után ismét megkezdik a parlamenti működést. Magyarországra vonatkozólag az urakháza programja azt mondja, hogy a végrehajtó-bizottság a 67-es kiegyezés jogi alapján áll és elvárja a kormánytól az annak szelleméhez való ragaszkodást és azt, hogy elkerüljenek minden egyoldalú tovább fejlődést. A pragmatikus berendezkedéseket nem szabad megváltoztatni, ezért a külfölddel szemben való közös népképviselőnek, amely a monarchia tekintélyének megővására, a diplomáciai érdekek hatásos érvényesítésére szükséges, nem szabad esorbúlást szenvedni. A bizottság ama nézetnek ad kifejezést, hogy a kiadások felosztását, bizonyos tartós, mindkét állam teljesítő képességének megfelelő módon kell végrehajtani és a gazdasági kiegyezések időszakos megkötésénél Ausztria érdekeinek gondos és nyomatékos megővése szükséges. Kívánatos, hogy a komoly időkre való tekintettel mindkét állam gazdasági viszonya megerősítessék és e célból mindkettő részére lojális együttműködés teremtsék. Ezért az urakháza végrehajtó bizottsága mindkét állam érdekének azt tekinti, hogy

a szerződéseket hosszabb időre kössék meg.

Külpolitikai tekintetben Németországgal való szövetségnek nagy értéket tulajdonít és a szövetség fenntartásának szükségességét hangsúlyozza és az ez okból való gazdasági közeledést kívánja.

Német demokrata kormány — a béke feltétele.

— Saját tudósítók telefonjelentése. —

Páris. A lapok jelentése szerint az amerikai kormány véglegesen elhatározta, hogy a végérvényes békét a jelenlegi német kormánnyal nem kötheti meg, hanem csupán egy liberálisabb kormánnyal bocsájtkozik tárgyalásokba a békéről, olyannal, amely minden polgárnak egyenlő jogot ismer el. Legközelebb a szövetségesek és Amerika is egy ilyen értelmű újabb háborús proklamációt ad ki.

Köpenhága. Az orosz munkásbizottság arra törekszik, hogy lehetővé tegye a békétárgyalások megindítását Németországgal. A munkások külön bizottsága, amelyet Pétervárra akarnak küldeni, már utra készen áll, azonban az angol kormány nyomása következtében eddig meggátolták elutazásukat. A munkásbizottság mégis reméli, hogy rövidesen utnak eresztik ezt a bizottságot.

Köpenhága. Az itt nem hivatalosan folytatott békétárgyalások ügye kedvezően alakul. Csak Anglia részéről támasztanak leküzdhetetlen akadályokat.

Genf. A francia parlamentben azt tervezik, hogy az orosz ideiglenes kormány támogatására, rendkívüli meghatalmazottat küldenek ki Franciaországba. A bizalmiférfi feladata lesz a pacifista törekvéseket ellensúlyozni. Valószínűnek tartják, hogy Thomas municós miniszter pétervári útja ezzel a tervvel van összefüggésben.

Thomas francia létszermíniszter, akit fontos megbízatással Pétervárra küldtek, tegnapelőtt Stavangerbe érkezett és egy hozzáintézett kérdésre az orosz különbéke lehetőségéről így nyilatkozott:

— Az orosz szabadság katonai győzelem nélkül lehetetlen. A francia forradalom sem hozta volna meg a francia népnek a szabadságot, ha a harotéren nem győztek volna. Nem lehet elképzelni, hogy egy forradalom, amely háború alatt tört ki, ne legyen a háború mellett. A berlini és bécsi nyilatkozat nem egyéb, mint a központi hatalmak manővere.

Arra a kérdésre, hogy a háború befejeződik-e majd a jövő esztendőbe is, így felelt a francia miniszter:

— Ha a németek akarják, igen.

— Nem legjobban a Wilson programja tetszik, amelynek elve, hogy senki se uralkodjék más fölött. A német szociáldemokráciában a kisebbségi pártnak kellene többségre jutnia. Mentől rosszabb helyzetbe kerül a német hadsereg, annál hamarabb fognak erőre kapni Németországban a demokratikus tényezők és már csak azért is kívánatos, hogy a békekötés ne következzen be olyan gyorsan, mint a hogy azt a semleges államok kívánják. Franciaországban általános az a vélemény, hogy a háború után meg fog szűnni a militarizmus és az Internacionale erősebb lesz, mint valaha.

Stockholmból jelentik a Tägliche Rundschau-nak: A munkás- és katonaképviselők tanácsának legutóbbi ülésén Kamenev radikális szocialista rendkívüli élelhangu beszédet mondott a háború folytatása ellen. Az orosz forradalom — mondta — kell hogy bevezető lépés legyen a világ általános kibéküléséhez. Egyetlen hadviselő állam sem visel népháborút. Egy csep orosz vér se folyjon tovább imperialisztikus érdekekért. Az orosz kormány hirdesse nyíltan, hogy annexió és hadikárpótlás nélkül akar békét, továbbá hogy a jövőben a nemzetek önrendelkezési joga legyen a világrend alapja. A kormány legutóbbi nyilatkozata nem elégti ki, mert ez nem a háború befejezésére helyezi a súlyt, hanem még mindig azon az állásponton van, hogy a védelmi háborút folytatni kell.

Megtagadta a sorozást az Unió képviselőháza.

— Amerika segíti Oroszországot. —

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

Washington. A képviselőház katonai bizottsága a védkötelezettség behozatalára vonatkozó javaslatot kilenc szóval nyolc ellenében elvetette.

Washington. A szenátus bizottsága a hadseregre vonatkozó törvényt, amely a toborzást is magában foglalja, megtagadta. A képviselőház bizottsága megváltoztatta a törvényt, úgy, hogy előbb meg kell kísérelni az új hadseregnek önkéntes toborzás útján való létesítését. Ezután Wilson elnök a Capiteleumba ment, ahol kijelentette, hogy kompromisszumot lehetetlen kötni, mert a szakértők véleménye szerint a válogató sorozás az egyetlen hathatós eszköz egy erős hadsereg felállítására.

Washington. A szenátus egyhangulag elfogadta azt a törvényjavaslatot, amely megengedi az entente hatalmaknak, hogy Amerika területén saját alattvalóikat katonai listákba felvegyék.

Washington. Az amerikai kormány háromszázezer ösmerkészít szándékozik mozgósítani, akiket a partvidék őrzésére akarnak rehasználni. A parlamenthez törvényjavaslatot nyújtottak

be kétszázezer főnyi ember mozgósítására, akiket mezőgazdasági munkálatokra akarnak alkalmazni.

Amsterdam. Rio de Janeiróból jelentik: Ausztria-Magyarország követe hosszasan tárgyalta a külügyminiszterrel. A tárgyalások azonban nem vezettek eredményre, és a monarchia és Brazília között a diplomáciai viszony megszakadt.

Washington. Hírlik, hogy a kormány nem várja be, hogy Oroszország kijelentse, mikre van szüksége a Németországgal szemben tanúsítandó ellenálláshoz. Azt hiszi, hogy az entente részére adandó kölcsönt együttesen fogják megszavazni. Abban meg egyeznek, hogy Amerikának forráslanul gondoskodni kell arról, hogy támogassa a demokráta Oroszországot.

Rotterdam. Az angol alsóházban Asquith egy beszédében azt hangoztatta, hogy azon államok, amelyeknek meg van az alkalmuk, hogy aktív beavatkozzanak és mégis jssze-font karokkal, tétlenül nézik a háborút, azok nem passzív magatartást tanúsító államok, hanem bűnrészesek. A beszédnek ez a része a semleges diplomáciai körökben nagy feltűnést keltett.

árut. Később hazajött, de akkor már a szállítócég nem volt hajlandó kiadni az angol szövettet, illetve csak azzal a kikötéssel, ha a nála heverő 12—15 koronás árut a mai árakon értékesíti a kereskedő és a hasznot vele megfelezi.

— A kis szabók nyomorognak. A szövettet ép oly drágán, sőt drágábban tudják csak megszerezni, mint a nagy szabók. De az ő vevőik a fixfizetésű kisexisztenciákból áll, akik a mostani árakon nem rendelhetnek új ruhát. A régi ruhákat javíttatják és fordíttatják át. A budapesti szabók harminc százaléka a vázolt súlyos viszonyok folytán kénytelen volt bezárni üzletét s még azok jártak legjobban, akik katonai, vagy hadikonfekciós munkát kaptak. Az árak esökkenésére nincs kilátás. A téli szövetek, amiket már minden nagyobb szabó most megrendelt, 65—68 koronásak. A háború után is évokig fog tartani, amíg új szövet kellő mennyiségben piacra kerül és lenyomja a nagy árakat.

Galiciában élénkebb a harci tevékenység.

Budapest, április 19. (Hivatalos.)
A főhadiszállás jelenti:

Keleti hárter:

Galiciában a zborowi szakaszon élénkebb a harci tevékenység. Egyébként nincs jelenteni való. — Hőfőaltábornagy, a vezérkari főnök helyettese. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

LEGUJABB.

Ejzel 2 óraker érkezett
telefonjelentés.

Egyarándából jelentik: Kiew környéken komoly zavargások voltak. Fegyveres bandák lefegyverezték a miliciát és kezükbe kerítették a hatalmat. A katonasággal, melyet Kiewből küldtek ki, véres csatát vívtak. Brussziow városkában pogromot rendeztek. Ezen a területen teljes anarchia uralkodik, Odesszából is hasonló hírek érkeznek. Csütörtökön tizenkét besszarabiai földbirtokost letartóztattak, mert kiderült rójuk, hogy a régi kormány mellett agitáltak.

Berlin. A Wolff-ügynökség jelenti: Április 18-tól 18-ig terjedő időben visszatért tengeralattjáróink jelentései szerint a Csatornában, az Atlanti Óceánon és az Északi tengeren újabban összesen 93,000 tonnatartalmú ellenséges és semleges kereskedelmi hajókat súlyosztettek el. A tengerészeti vezérkar főnöke.

Madrid. Tangerban partra szállították a Guiseppe négyezer tonnás elsúlyosztott olasz gőzös legénységét, akik elmondották, hogy ugyanaz a tengeralattjáró, mely az ő hajójukat elsúlyosztotta, megtorpedózott egy nyolcezer tonnás angol csapat- és marnaszállító hajót, amely négy perc alatt elsüllyedt.

FIGYELMEZTETJÜK lapunk t. olvasóit

hogy a lapkihordóktól újságot vásárolni, vagy náluk a lapra előfizetni szigorúan tilos. Aki ezen óvást figyelembe nem veszi, büntetendő eselekményt követ el.

Titokzatos szövetraktárak.

(Weisz Manfréd sem csináltat új ruhat.)

— Fővárosi tudósítónktól. —

A napokban a belügyminiszter felhívást intézett a közönséghez, hogy senki se csináltasson új ruhát. Ez a figyelmeztetés igazán költöleges volt. A tavaszi napfény nemcsak a hőmérő higanyját, de a ruhaárakat is felzökfette, úgy, hogy azok, akiknek hazafiasságára apellál, álmukban sem gondolnak új ruhára. A hadimilliomosok pedig a felhívást aligha veszik figyelembe.

Gyártás Gyula, a férfiszabók ipartársulatának elnöke, a szövet és ruhaárak horribilis emelkedéséről és az ezzel kapcsolatos kérdésről az alábbi információval szolgált:

— Előre is kijelentem, hogy nem mi vagyunk az uzsorások, hanem bennünket és vevőink együtt a közönséget uzsorázzák ki az ügyesek és a szövetkereskedők. Németországban vend van a téren is, nálunk azonban a kormány mit sem tett a szövetuzsora meggátolására. A maximálás most már nem segítene. A szabók most feleannyi ruhát sem készítenek, mint régebben, amikor a maiánál jóval olcsóbban adták a ruhákat, mert akkor a szövet ára is 17—18 korona volt, míg most átlag 70 korona méterje.

— Fővárosi árak most nincs. Az újonnan gyártott szövetek félgapjuból és pamutból készülnek, a jó szövetet a hadsereg céljaira foglalják le. Ami jó áru forgalomba kerül, az mind régi, békeidőbeli gyártmány, mert még nagyszámú eldugott szövet van, amit az agyúcsók hajtanak föl. A szabók azután, csak hogy árut kapjanak, minden árat kénytelenek megfizetni a jó szövetért. Ha, mint az ipartestület elnöke, hónapokkal ezelőtt hivatalosan tudomására hoztam a rendőrségnek, hogy a főváros egyik utcájában egy magánlakásban bútorok helyett közel negyedmillió korona értékű

szövet van felhalmozva. Mi történt ebben az ügyben, azt nem tudom, de tény, hogy nemrég még ugyanebből a titkos raktárból nekem is kínáltak szövetet.

— A tav. zi szövetek beszerzési ára 65—75 korona. kelések ára is óriási mértékben emelkedett, közel 2—300 százalékkal. Tegnap például bélsőnek való selymet vettem annyit, hogy két kézzel könnyen össze lehet markolni. Öt ezer koronát fizettem érte. Egy tavaszi öltöny ára 4—500 korona. Egy felöltő 350—400 korona. Azelőtt 170—180 koronáért a legelőgánsabb selyemmel bélelt öltöny készült és azon több volt a hasznunk, mint a most készülő drága ruhákon. A munkabérek 65 százalékkal emelkedtek és a rendelések száma ötven százalékkal esökkent. Nagy szabóműhelyekben ahol azelőtt 50—60 munkást alkalmaztak, most csak 8—10 dolgozik.

A szabók rendes vevőkre negyven százaléknak, a fiatal embereknek, most nem kell polgári ruha. Hol vannak a régi jó idők, amikor így tavasz táján egy-egy előkelőbb budapesti férfiszabó szalonjában egész esomé fiatalember jött össze és megvitatta a tavaszi ruhaújdosásokat. Most csak idősebb férfiak rendelkeznek ruhát, ezek sem annyit, mint béke idején. Csak éppen amennyire szükségük van.

— Egy előkelő iparvállalat igazgatója, akinek béke idején nálam 1200—1300 koronás számlája volt évente, most a magas árak mellett is csak 700—800 koronás számlája van.

— Hihetetlen, hogy hol akad az ember eldugott, régi, jó áru. Én a napokban a Hungária-uton vásároltam elsőrendű minőségű szövetet egy kis szabótól, aki készletének kiürítését azzal okolta meg, hogy hadbavonul. A szabók körében sokat beszélnek most egy fővárosi szállítócég szövetüzletéről. Ennek a cégnek címére még a háború kitörése előtt nagyszámú angol szövet érkezett, egyik helybéli szövetkereskedő rendelkezésére. A kereskedő roviára rá hadbavonult és nem vette át az

Hamis magyarázat a felmentések véleményezéséről.

— Az Arad. Közlöny tudósítójától. —

A felmentések revíziója alkalmával mindenki eltt legfontosabb kérdésként lebeg most az: ki ad véleményt a felmentésekről arra nézve, hogy vajon nélkülözhetetlenek-e továbbra is, vagy sem? Annál is inkább lényeges kérdés ez, mert a rendelet értelmében azok, akikre az alsófoku véleményező hatóságok ki fogják már mondani, hogy *pótlás nélkül nélkülözhetők, azonnal bevonulni tartoznak.*

Teljesen illetékes helyhez fordultunk tehát felvilágosításért s a választ itt közöljük:

— A közönség tévesen hiszi mindenkélt az, hogy valamennyi felmentésre nézve — mielőtt a döntés a miniszteriumban működő vegyes bizottság elé kerül — itt helyben két fórum: egy I. és egy II. fokú fórum fog véleményt adni. Nem. A rendelet tisztára akként értelmezhető, hogy vannak esetek, amikor csak egy hatóság s más esetek, amikor két hatóság ad véleményt a nélkülözhetőségre vonatkozólag.

— Vegyük először a hivatalokat. A hivataloknál általános szabály az, hogy a revízió mindig keresztül megy másodfokon az u. n. felügyeleti hatóság kezén, ahol ilyen hatóság van. Például: a városi tisztviselőre elsősorban véleményt mond a hatóság feje: tehát a polgármester, másodsorban a felügyeleti hatóság: tehát a főispán. A törvényszéki bírónál elsősorban a törvényszéki elnök, másodsorban a táblai elnök; a megyei tisztviselőnél elsősorban az alispán, másodsorban a megyei főispán. Ott, ahol ilyen közbeneső hatóság nincs, ott csak egy vélemény adatik és ez megy közvetlenül a miniszterhez, mert a rendelet 7-ik szakaszának első bekezdése világosan mondja, hogy *szolgálati uton, illetve közvetlenül megy fel a szakminiszterhez a névjegyzék.* Például: a tanítókra csak egy véleményt adnak, meg pedig a tanfelügyelő, mert a tanfelügyelőnek már nincs felügyeleti hatósága, hanem közvetlenül a miniszterrel érintkezik.

— Meg kell a hatóságot a hivataltól különböztetni. A hivatal ugyanis nem véleményez, csak megszerkeszti a névjegyzéket s ebben — anélkül, hogy véleményt mond — megindokolja, miért nélkülözhetetlen ez, vagy az. Például: a főreáliskola igazgatója csak megszerkeszti a névjegyzéket, de véleményt a tankerületi főigazgató mond; a fogyasztási adóhivatalnál megszerkeszti a névjegyzéket a hivatal főnöke, de véleményt a polgármester mond.

Mindenki, aki egyénként van felmentve: a polgármesternél, illetve a községi előjáróságnál tartozik jelentkezni. Ezeknél első fokozaton a polgármester, vagy a főszolgabíró mond véleményt. A községi előjáróság tehát csak összeállítja a névjegyzéket, javaslatot is készít a felmentés szükségességéről, vagyis elmondja, miért nélkülözhetetlen valaki, de konkrét véleményt, vagyis, hogy tovább is teamentendő-e, vagy sem, a főszolgabíró ad.

— Ezek az egyéneknél felmentések — vagyis olyanoknak a felmentése, akik valamely magánüzemben, pénzintézetekben, kereskedelmi vállalatban stb. egyedül vannak felmentve — minden esetben másodfoku véleményezés alá is kerülnek. A polgármester, illetve a megyében a főszolgabíró azonban a rólu szerkesztett névjegyzéket nem a főispánhoz, hanem az illetékes szakhatósághoz, tehát a kereskedőket s iparosokat a kamarához, a bányászát a bányahatósághoz küldi, amely másodsorban megadja a véleményt. Mindig csak az egyéni felmentésekről van szó.

— Az egyéni felmentések másodfoku véleményezése kizárólag az erdő- és mezőgazdasági felmentések ügyében tartozik a főispánra, minthogy az ilyen felmentések szolgálati utja eddig is a polgármester, illetve a főszolgabíró s utánuk a főispán volt.

— Ellenben oly kereskedelmi vagy ipari vállalatnál, ahol többen vannak felmentve,

ahol tehát maga a vállalat készíti el a felmentettek névjegyzékét: csak egy fórum ad véleményt, még pedig a kereskedelmi és iparkamara. Például: Nagy József kereskedő egyedül van felmentve; ő személyesen jelentkezik a polgármesternél, aki véleményt mond és átteszi az ügyet a kamarához, amely másodfoku vélemény kapasan eljuttatja azt a miniszterhez. Ellenben, ha a Nagy József cégnél többen vannak felmentve, akkor itt személyes jelentkezésnek helye nincs, hanem a cég kér egy névjegyzéket a kamarától, azt megszerkeszti, az így kitöltött névjegyzéket egyenesen a kamarához nyújtja be és a kamara a cég minden alkalmazottjára megadott véleményével együtt közvetlenül a miniszterhez terjeszti fel.

— Az általános elvet tehát végső eredményben így korvonalozhatjuk:

— Az egyéni felmentésekről mindig elsősorban a főszolgabíró, illetve a polgármester ad véleményt s másodfokon mindig az illetékes szakhatóság. Az összesített felmentésekről — magánégnél — mindig csak a szakhatóság. Hivataloknál: mindig a hatóság feje és — ha van ilyen — a felügyeleti hatóság.

— A főispán kizárólag a felügyeleti alá tartozó hatóságok tisztviselőiről, valamint az erdő- és mezőgazdasági felmentésekről ad véleményt, valamint oly cégekről vagy egyénekről, akik szakma szerint a miniszterelnöki tarcához tartoznak. Ilyenek például: az újságírók.

— Ki kell emelni, hogy a magánvállalatoknál levő több alkalmazottról minden cég névjegyzéket készít; ebből csak hármat küld a kamarához, egyet pedig a katonai ügyosztályhoz, illetve a főszolgabíróhoz terjeszt be.

— Hangsúlyozzuk, hogy Arad városánál a véleményt maga a polgármester dönti el, a katonai ügyosztály csak a technikai részt, a kezelést intézi.

Az Aradi Közlöny

előfizetési árai helyben és vidéken:

Egész évre 36 korona.
Negyed évre 9 korona.
Egy hétre 3 korona.

Felfedezték

Arany János ismeretlen művét.

Arany János születésének százéves fordulóját az egész ország megünnepelte: a véletlen úgy akarta, hogy éppen ezen az ünnepen bukkanjunk Arany Jánosnak egy nagyon nevezetes nagyon érdekes munkájára, melyet eddig nem ismertünk.

Papp Károly debreceni egyetemi tanár felfedezte Arany János költészettanát, melyet tanárkorában adott elő a tani vanyainak. Irodalomtörténete most jelent meg, de ez jórészt német forrásmunka nyomán készült. A költészeink eredeti és így jelentősebb. Minden jel arra vall, hogy itt Arany egyéni nézeteit mutatja kifejezésre, semmiféle könyvre se támaszkodik, a költészet kérdéseit a maga feltölgása szerint beszéli meg és ezzel — legalább — közvetve — a műhely-titkait is feltárja. Minden nagy költőnél fontos lenne ilyen adalék, de különösen Arany Jánosnál az, ki sem írásban, sem szóban nem volt közlékeny, mindig szemérmesen rejtgette kéziratát és rettegett a „reporter“-ektől, — az irodalmi „reporter“-ektől is, — az úgynevezett „közli-had“-tól.

Vojnovich Géza a Budapesti Szemle szerkesztője erre vonatkozóan a következőket jelentette ki.

— A poétikát, melyet Arany János tanárkorában adott elő, csak most fűdőzték fel teljes formájában és már sajtó miatt is van. Eddig két esonka példány volt ismeretes: az egyik Négyessy László dr. birtokában van, a másik

itt van nálam. Ezt a példányt egyik diák irhatta le, diktálás után.

Régi füzet... sárga tinta... gombolyú betűk... Érdekes, hogy a diák meglepően utánozta Arany János kezeirását. (A diákok gyakran utánozzák a tanárjukat.)

— Jelentősnek és igen figyelemreméltónak tartom a poétikai felfedezését, mely Arany János sok problémájára új fényt vet. Többek közt világosan kitetszik, hogy gondolkozott a ballada és a románé műveléséről. A ballada „shakespeare-i tragikumá” érzésem szerint tarthatatlan elmélet a Geguss-féle meghatározás, hogy tragédia dalban elbeszélve... nem állja meg a helyét. Arany is másképp nyilatkozik erről.

Az íróasztalom csupa Arany-ereklye, Arany-kézirat. Többek közt itt van a híres Kaposos-könyv, mely a Kisfaludy-Társaság tulajdona, levelek özöne, melyeket Arany írt, vagy hozzá írtak, könyvek, melyekbe Arany megjegyzéseket tett.

— Mikor jelenik meg Arany összes műveinek kritikai kiadása? — kérdezzük.

— A kiadás késik. Még pedig a háború miatt. Az Akadémia úgy tervezte, hogy a jubileumkor jövünk ki az első kötetekkel. De egyik kéziratcsomója a kolozsvári könyvtár pincéjében van, melyet a román betörés idején néhány más ritka magyar kéziratral együtt betalazták és nem is bontanak ki a háború végéig. Így most várni kell. A kritikai kiadás természetesen a különböző kéziratok pontos egybevetésével készül, melyek nyomán az összes változatokat, variánsokat, javításokat is közlöm. Kiseb verseinek háromnegyed része

főnmaradt eredeti kéziratban. A teljes kiadás 18—20 kötetből áll és igen sok új anyagot közöl, melyet a közönség eddig egyáltalán nem ismer. Negyvenhét eddig kiadatlan verse jelenik itt meg, kisebb és nagyobb versek, vagy töredékek, három elbeszélése, melyek közül az egyik Karakam János álnév alatt írott napvilágot, sok műfordítás-töredék, irodalomtörténeti előadásai, művészettörténeti vázlatai, vezércikkei, melyeket a „A nép barátja”-ba írt, akadémiai titkári jelentései, a Shakespeare-fordításokat bíráló iratai. Még azokat a nagyobb esztétikai szerkesztői üzeneteket is összegyűjtjük, melyeket szerkesztő korában írt, a beküldött kéziratokra. Itt van Fáy András egyik levele:

Arany Fáy Andrást, mint öreg író, szerkesztő korában felszólította, hogy írjon a lapjába. Ő pedig megleghangu levélben köszönte meg a figyelmet. „Kedves uramócsém...” írta az agg író.

— Különösen kiadatlan levelei érdekesek, melyekből sok mindent megtudunk. Többek közt azt is, hogy a pályanyertes Toldi nem abban a formában volt meg, melyet ma ismerünk. Később több beírás történt. Ebben a kiadásban közöljük Arany két Gagoi fordítását is, valamint a német, francia, angol, olasz Arany fordítások pontos jegyzékét és azokat a ceruzajegyzeteket is, melyeket kedves könyveinek margójára írt. Itt van Torquato Tasso Gerusalemme liberata-ja. A szöveg mellett sok jegyzet. Arany gyakran hivatkozik Vergiliusra, vagy Zrinyire, de néhol gunyos megjegyzéseket tesz az olasz poéta szimpadi vallásosságára is.

Gonda József dr.-nét megölte egy orosz fogoly.

— Egy malom gépei közé ugrott a szerelmes orosz. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Szomorú szenzációja van — amint tudósítónk írja — Kunszentmártonnak. Egy rémes gyilkosság tartja izgatottságban az egész várost, melynek békés lakossága a háború folyama alatt is elszokott az ilyen szenzációktól. Amint az ilyen kisebb városokban szokás az esetről többféle verzió kering, a valósághoz sokat hozzákölt a megrémült emberek képzelete, mindazonáltal a még ma is tisztázatlan eseményről a következőket sikerült tudósítónknak megtudnia:

Néhány évvel ezelőtt költözött Kunszentmártonba Gonda József dr.-nak, hódmezővásárhelyi kulturatanácsnok özvegye. A feltűnő szépségű fiatal asszony voltaképpen hazaérkezett Kunszentmártonba, amennyiben Gonda innen vette el Horváth István gőzmalomtulajdonos szép leányát.

Gonda József végtelen szeretettel vette körül ifjú hitvesét s a szép frigyből csakhamar két bájos gyermek is született. A családi boldogság fokozta a költői lelkű kulturatanácsnok munkakedvét s nemcsak városának közmívelődési ügyeit intézte a legnagyobb buzgalommal de gyarapította irodalmi sikereit is. Regényei, novellái, tanulmányai jelentek meg gyors egymásutánban, úgy, hogy a fővárosi irodalmi körök figyelme is rá irányult a vidéki sajtó e nagytehetségű munkására. De ez a fokozott munka ugylátszik megőrölte idő előtt fizikumát, meggyengítette idegrendszerét s legboldogabb házasságának alig néhány esztendeje után, a férfi korának deléhez sem ért ember tragikus módon hunyt el.

Felesége két kis gyermekével otthagya hódmezővásárhelyi otthonát s hazament Kunszentmártonba. Apja, Horváth István már halott volt s a szép üzemmenetű gőzmalom öreg édesanyja s fiu testvére vezették. Most a háború kitörésekor fivérének is be kellett vonulnia s miután édesanyja már betegeskedett s kífáradt az évek súlya alatt, az egész malom igazgatása, vezetése, felügyelete az ő gyöngé vállaira hárult. Gondáné dolgozott is, minden dolog után maga nézett, igyekezett a vezetés minden ágazatában helytállani s ez minden idejét lefoglalta. A munkahiány arra kényszerítette, hogy nagyobb számu orosz foglyot kérjen a hadvezetőségtől, amely 30 foglyot engedélyezett is. Ezeknek a vezetője egy Vaszilj Kromow nevű intelligensebb orosz munkás volt, erősen szociálista érzelmi s intelligenciájánál fogva kissé követelő. A malomban csaknem kizárólag ezek az orosz foglyok teljesítettek szolgálatot, Gondánénak a foglyok dolgában mindennap érintkeznie kellett vezetőjükkel, Kromow-val, aki a foglyok számára mindig újabb és újabb követeléseket támasztott asszonyával szemben. Gondánénak sok rábeszélésebe került, amíg az izgága Kromow-val megtudta magát értetni s a kívánságait lehetőleg mérsékelni tudta.

Az orosz munkásnak és Gondánénak ez a mindennapos beszélgetése csakhamar arra vezetett, hogy a különben intelligens orosz fogoly szerelemre gyulladt a malom tulajdonosnője iránt. Gondáné észrevette ugyan a beállott fordulatot, mert ettől az időponttól fogva a munkavezető kevesebb akadályt gördített a munka elé, hogy Kromownak minő érzései támadtak a lelkében, de bár hízoggett asszonyi hiúságának a fogoly szerelme, úgy tett, mintha nem vette volna észre. Egy délután azonban a munkavezető felment az irodába,

ahol egyenesen szemébe mondta Gondánénak, hogy szereti s hogy élni nem tud nélküle.

Az asszony csittította s kijelentette, hogy ennek a szerelemnek nincsen semmi célja, mondjon le e szerelemről, bármennyire sajnálja is, meg kell vigasztalódnia, hiszen majd nemsokára eljön a béke s akkor visszatérhet oroszországi otthonába, ahol bizonyára vár rá egy kiválasztott leány, vagy ha nem, majd talál magának olyat, aki hozzáillik és szeretni fogja. A munkavezető égő szemekkel eltávozott s attól fogva nagyon csöndes volt. Így tartott ez egy pár napig, amikor ismét megjelent Gondáné előtt s újra hangoztatta, hogy halálosan szereti s nem akar élni nélküle.

Gondáné most már energikusan, sőt gerombán utasította el a tolakodó szerelmet, mire ez kabátja ujából egy rejtve tartott törtrántott elő s e törrel a szerencsétlen asszony testét szinte szitává szurkálta össze. Tíz-tizenkét sebet ejtett rajta, mint az őrált tobzódott a vérben, majd midőn látta áldozatának végvonaglásáról, hogy végzett vele, átfutott az udvaron a malom felé, berohant a gépházba s ott egyenesen beleugrott a rettenetes gyorsasággal forgó lendítőkerek közül közé, melyek az őrált embert csontostól együtt izzé-porrá rozcsopták.

IRODALOM ES MŰVESZET.

Színházi műsor:

Féntecken: Walborg-Schwärdrööm és Kertész Vilmos vendégfelléptével, 50 százalék helyárfelemeléssel: *Traviatta*, operett.

Szombaton délután 3 órakor ifjusági és népies előadás, mérsékelt helyárakkal: *Kárpáthy Zoltán*.

Este 7 órakor rendes helyárakkal: *Traviatta* új betanulással.

Jótekonycélú színházi délután.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A „Nővédelmi Hivatal” megismételte tegnap tartott jótekonycélú előadását a színházban. Az érdeklődés, mely eddig is óriási méretekben nyilvánult meg, csak fokozódott a mai nappal. A zsúfolásig megtelt nézőtér zúgó tapsokkal honorált minden egyes számot, hisz a szereplők egytől-egyig tehetségük legjavát vitték a pódiumra és jótekonny, nemcsak cállal tették.

Legelsősorban *Gellért Pál* karnagyról kell megemlékezni, aki a kísérő zenét és nyitányt a tőle megszokott és ismert precizitással dirigálta. Ő alkalmazta zenekarra *Grieg: Anitra táncát* és *Chopin: Tavasz ébredése* című valcerjét is, mely kettős gyönyörűséget keltett. Magának a darabnak hűsöges és grandiózus előadása s az *Aussterweil Annuska* tánc. A legnagyobb jövőt jósolják szakértők ennek a kis művészleánynak. Minden lépése, mozdulata kecses, természetes és könnyed. A közönség szünni nem akaró tapsal adott elragadtatásának kifejezést s hivta lámpák elé számatalanszor.

A Prologot, melyet az ismert nevű poéta-asszony *Grallertné Martini Hilda* írt, *Tóth Böske* mondta el meleg hangon, érző szívvvel. Kedves jelenet szövődött a szép szavakba. A törpék tánc, mit 12 esőpp kis baba adott elő, valóra varázsolva a „Mese” legkedvesebb alakjait, a mindig vidám manókat. A magyar táncot egy jól összetanult kis kvartett lejította el.

Sonn Sári egy monológgal tartotta végig derűtségben a hallgatóságot s *Csók Anna*

hangja pedig sokáig az emlékezetében fog esemgeni azoknak, kik rajongói a zenének.

Tegnap délután *Fényes Boriska* ragyogó művészetében gyönyörködött a közönség. Teljesen megizmosodott és kifejlődött már azelőtt is sokat ígérő tehetsége. Mint gyöngyszemek peregnek ujjai alatt a hangok s tinom pianóival ép úgy, mint erőteljes akkordjaival méltó interpretálója volt Schubert és Chopin műveinek. Mütter Müller növendéke még sok-sok elismerést fog aratni s sajnálattal nélkülöztek ma, amidőn váratlan betegsége folytán kitűzött programszáma elmaradt.

Helyette *Kubelka Vas Ferdi* kárpótolta a közönséget vesztésegeért. Unger tanár sokat ígérő és fejlődéssel keesegtető növendéke. Fiát Vas Anna asszony kísérte biztos kézzel, disztíngvált izléssel.

Szávay Gyula szimbolikus darabját több bájos fiatal leány adta elő. Mind külön-külön dicséretet érdemelne, mi azonban együttesen adjuk át az előismerés babérágát.

A szinfóniát *Mütter Müller József* tanította be fáradtságot nem ismerő buzgalommal. Kár, hogy a hangszerek ugyszólván csak a markírozásra használt gyermekjátékok voltak. A megrendelt instrumentumokat Németország nem szállította, nálunk pedig ilyenek nem szerezhették be. A háború okozta incidens azonban nem csökkentette az érdeklődést és nem kisebitette az élvezetet, mit az előadás szerzett.

Polgár Sándor, az aradi nemzeti színház tagja a rendezésből és betáitásból vette ki bőven a részét. Nehéz, fáradtságos és nagy munkát végzett, de teljes sikert is aratott.

A két zsúfoltt ház jövedelme ismét módot nyújt a semmi vagyonnal nem rendelkező Nővédelmi Hivatalnak arra, hogy eddigi működéséhez hiven, minden fillérével a nyomornak és szenvedésnek enyhítésére siethessen.

* A színház hírel. *Traviatta* másodsor. Tekintettel az óriási érdeklődésre, minthogy a közönség nagyrésze nem kapott jegyet a Swärdrööm előadásokhoz, a társulatnak sikerült a művésznőt még egy estére megnyerni és így szombaton este megismétli a *Traviatta* operát Swärdrööm Walborg és Kertész Vilmos felléptével. Tisztelettel kéretnek az A) bérlek, hogy a felemelt helyárkülönbözetet sziveskedjenek a színházi pénztárnál utána fizetni, ha pedig a páholyokról ezen estére lemondanak, az esetben a pénztár tisztelettel visszafizeti a páholy bérleti árát. — *Ifjusági és népies előadás*. Szombaton délután 3 órakor lesz a legközelebbi ifjusági előadás. Színre kerül *Kárpáthy Zoltán* Jókai legendás színjátéka, melynek óriási sikerét jelentette az állandó zsúfoltt ház. A *Kárpáthy Zoltán* főszereplői ugyanazok, mint az első bemutató előadásnál volt. — *Vasárnapi előadások*. Vasárnap, mint rendszeren két előadás lesz a színházban. Déután háromkor egyik legnépszerűbb operett, a *Magnás Miska* van műsoron. Főszereplők: Sz. Rontai B., Horváth Mici, Gyöző, Járai S. stb. Este Kálmán Imre poétikus daljátéka, az *Obsitos* kerül színre új betanulással először. Főszereplők: Horváth Mici, Bánházi, Heppesné, Barics, Gyöző, Polgár, Járai S., Várnai, Benkőné stb.

* A Kölcsey-Egyesület Arany János emlék-ünnepélyének programja. 1. V. László zeneműének- és zenekarra. Szerzette és dirigálja Wagner J. dr. főgimn. tanár. 2. Arany János irodalomtörténeti méltatása. Előadja Zombory A. főreáliskolai tanár. 3. Részlet Bolond Istókból. Szavalja Barics Gyula az aradi Nemzeti Színház tagja. 4. Arany J. megzenésített költeményeiből. Wagner J. zongorakiséréte mellett éneklő Váradi Margit urnó, az aradi Nemzeti Színház tagja. 5. Hamis tanu. Szavalja Barics Gyula. Egyleti tagok helyszámaikat pénteken és szombaton délelőtt 10–12 óráig válthatják ki a kulturpalota könyvtárában. Vendégeket zivenen látunk. Az elnökség.

Német segítséget akart a cárkörnyezete a forradalom leverésére.

— Saját tudósítók telefonjelentése. —

II. Miklós orosz cár ma mint Romanov Miklós csak emlékeiben éli át az események viharos forgatagának gyorsan lepergő jelenségeit, melyeknek egykor központja volt. Alig pár hete történt s most mintha már esztendők tünnek volna el azóta. A világtörténelem s e háború eseményeinek eljövendő történetírója előtt azonban nem a legutolsó feladat lesz e tüneményesen gyors dráma utolsó fejezetének élethű megrajzolása. Azoknak a perceknek a megörökítése, amelyeknek szárnyaló futása alatt lett a világ legfogósebb zsarnokából a legszálnalomraméltóbb orosz polgár.

Egy ilyen jelenetet ír le az „Utro Rossij”. Ez a tekintélyes orosz lap a következő érdekes epizódokat közli II. Miklós cár utolsó vasuti utazásáról:

Miklós cár vonata a talajdonképeni udvari vonatból s egy, a császári kíséret számára fenntartott elővonatból állott, amelyet a vasuti ezred parancsnoka, Cabel generális vezetett. Március 14-én éjfél után 3 órakor Wisera állomásra érkezett a vonat. Mindeztideig senki sem adta át a cárnak Rodzianko dumaelnöknek hozzáintézett táviratát. Wojejkow tábornok palotaparancsnok és Milow admirális csak azt közölték vele, hogy Péterváron zavargások történtek ki, melyeknek elnyomására négy gyalogezred tökéletesen elegendő lesz. Midőn a vonatot más sinre tolták át, kitűnt, hogy az udvari vonat lokomotívját valaki megsértette, miért is azt ki kellett eserni az elővonat gépevel. Újabb merénylet megakadályozása végett a cári kíséret 16 tagja órségre vállalkozott az új lokomotív mellett s több gárdatiszt foglalt helyet a gép után következő első kocsiiban.

Bolgoje és Dino állomásokon kapott kiemelt értesítéseket az uralkodó a forradalmi mozgásokról. Dinoban közölt a cárral mindent az odaérkező Ivanow tábornok, mire Wojejkow generális mondotta azt a híressé vált mondatot, mely azóta a világ összes lapjaiban megjelent:

— Most már nincs más hátra, mint hogy Minszkét megnyitjuk az orosz frontot, hogy a német sereg bevonulhasson és összecsazza az orosz csőcseléket.

Milow admirális isgatottan válaszolta:

— Mit használna ez. A németek megszállanak Oroszországot s nem volna célja többé, hogy mi visszatérjünk.

Wojejkow mindazonáltal ragaszkodott csészéjéhez s felhívta a figyelmet arra, hogy Waszilewicz hercegnő biztosította a cárt arról, hogy Vlasov császár nem a cár ellen visel háborút, hanem Oroszország ellen, melynek antidinasztikus fordulását helyteleníti. II. Miklós cár megerősítette ezt azzal a hozzátevéssel, hogy Rasputin is ugyanezt a tanácsot adta neki, majd lemondóan szolt tovább:

— Nem is bánom a dolgok ilyen fordulását. Meguntam az uralkodást. És ha feleségem és gyermekeim megmenekültek, Livádiába megyek, hogy hátralevő életemet ott éljem le. Ne álljak utjába senkinek.

A minszki frontmegnyitás szenzációjának ez a hiteles története.

Előléptetések a máv. aradi üzletvezetőségénél.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A kereskedelmi miniszterium hivatalos lapja közli a vasutasok előléptetését, amely sajnos most sem áll arányban azzal az óriási és az egész nemzet hálijára méltó munkával. A vasutasok ismét esalódtak várakozásukban. Sokkal kevesebb derék vasutas jutott el a rég várt magasabb fizetési osztályba, mint amennyi jogosan várta. Az állam szűkkeblősége valóban érthetetlen. Ha most nem törekszik az állam alkalmazottainak anyagi helyzetén gyorsan segíteni, akkor nem dicsékedhetik valami nagy szociális érzékről. Most, amikor minden fillér, amely az előléptetés révén jut az ezer bajjal küzdő tisztviselőnek, egy kis megkönnyebbülést jelentene az elismerés mellett, kötelességük az illetékeseknek arra a magaslatra emelkedni, ahonnan a szociális bajok megláthatók és minden erőt meg kell feszíteniük, hogy azokat gyógyítsák is.

Az aradi üzletvezetőségénél a következő előléptetések történtek:

A IV. fiz. oszt. 3. fiz. fokozatából ugyanazon fiz. oszt. 2. fokozatába Just Ferenc üzletvezető.

Az V. fiz. osztály 2-ik fokozatából ugyanazon fiz. oszt. 1-es fokozatába: Fényes Kálmán felügyelő.

Az V. fiz. oszt. 3-ik fokozatából ugyanazon fiz. oszt. 2-ik fokozatába: Skuteczky Lajos, Bartholomeidesz Kálmán, Adler Samu, Weisz János felügyelők.

A VI. fiz. oszt. 1. fiz. fokozatából az V. fiz. oszt. 3. fiz. fokozatába: Simonyi Ignác főmérnök, Reinheimer Gyula, Butyka Lajos, Balázs Géza Béla főellenőrök — felügyelővé.

A VI. fiz. oszt. 2. fiz. fokozatából ugyanazon fiz. oszt. 1. fokozatába: Schusnek Rezső, Halpern Henrik, Vértés Henrik főellenőrök.

A VI. fiz. oszt. 3. fiz. fokozatából ugyanazon fiz. oszt. 2. fokozatába: Skuba Gyula, Vineze Lajos, Bilinszky János, Karcsey Valér, Rózsa Ambrus főellenőrök, Ats Gusztáv Adolf főmérnök.

A VII. fiz. oszt. 1. fokozatából a VI. fiz. oszt. 3. fokozatába: Hajduffy Sándor, Rónai Árpád, Huszár Bertalan, Sebő Jakab, Kuriatkó Rezső, Korilly Géza ellenőrök — főellenőrökké, Trattner Jakab mérnök — főmérnöké, Major Sándor dr. segédtitkár — titkárrá.

A VII. fiz. oszt. 2. fiz. fokozatából ugyanazon fiz. oszt. 1. fokozatába: Kemény Mór, Szántó Sándor ellenőrök, Mészáros László mérnök, Horváth László, Müller Gyula János ellenőrök.

A VII. fiz. oszt. 3. fiz. fokozatából ugyanazon fiz. oszt. 2. fokozatába: Szász Dávid, Adorján Gábor, Tucsák Lipót, Sipos Lipót ellenőrök, Mérhán Miklós, Polgár Lajos mérnökök, Kosztolányi Imre ellenőr, Pfalz Emil mérnök, Berényi Dezső segédtitkár, Dede Károly ellenőr, Gáspár Imre, Eieher György, Dima Emil mérnökök.

A VIII. fiz. oszt. 1. fiz. fokozatából a VII. fiz. oszt. 3. fokozatába: Besskó József, Tengeri Miklós, Gerő Lajos, Kiss János hivatalnokok ellenőrökké, Hatvani Sándor dr. fogalmazó segédtitkárrá, Erdős Jenő, Vaniesk Ferenc mér-

nökök mérnökökké, Ritt Gyula, Stine József, Schmidt János Pál, Buzeczky Béla, Brozák Kálmán, Tarnay János, Fischer Sándor hivatalnokok ellenőrökké, Boér Gyula mérnök mérnöké.

A VIII. fiz. oszt. 2. fiz. fokozatából ugyanazon fiz. oszt. 1. fiz. fokozatába: Szeverény Zoltán fogalmazó, Cs. Kiss Imre, Sporer Lajos hivatalnokok, Tancos Arnold mérnök, Vítályos Béla hivatalnok, Szabó Aurél dr. fogalmazó, Molnár István Gyula mérnök, Huszerl József, Walter Jenő, Lévy János hivatalnokok, Jób Oszkár, Kendi Sándor mérnökök, Bodroghy András hivatalnok, Virágh Károly mérnök.

A VIII. fiz. oszt. 3. fiz. fokozatából ugyanazon fiz. oszt. 2. fokozatába: Oláh Rezső, Róka Szilveszter, Veres János, Váci Gyula, Imre Géza, Bodnár Nándor hivatalnokok.

A IX. fiz. oszt. 1. fiz. fokozatából a VIII. fiz. oszt. 3. fiz. fokozatába: Tóth Pál, Keszeg István, Menyhárt János hivatalnokok.

A IX. fiz. oszt. 2. fiz. fokozatából ugyanazon fiz. oszt. 1. fokozatába: Müller Béla, Wataj Gyula, Moldován János, Zsura Miklós, Bodea György, Fehér Lajos, Tóth János, Jakab Kálmán, Papp Aladár, Rocs Dénes, Klein Imre, Markovics Leó, Varga Jenő, Vigh Lajos, Ferenczi Kálmán, Szappanos Ferencz, Molnár Dezső, Barth Antal, Fodor Ede, Juhász József, Schmidt József, Czeglédy Jenő hivatalnokok.

A IX. fiz. oszt. 3. fiz. fokozatából ugyanazon fiz. oszt. 2. fokozatába: Balogy Sándor, Druhora Kornél, Kiss Sándor, Gondán Imre, Dergán Antal, Haag Béla, Halmágyi Dezső, Reichard Gyula, Györgyi Karácson, Kaluza Ignác, Kassay Jenő, Bakos Péter Pál hivatalnokok.

Két aspiráns Mangra Vazul örökére.

(Pap János és Ciorogariu Romulus a szentezék jelöltjei.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Nagyváradról írják: A váradai gör. keleti püspöki helynökség megürült. A fontos főpapi szék betöltésénél nemcsak a főpapi kiváltság kérdése esik most gondos vizsgálat alá, hanem a nem kevésbé fontos többi, vele kapcsolatos körülmény is. Mangra Vazul nemcsak dicsőséget, a testvéri munka eredményeit és a köztisztélet fényét hagyta a váradai püspöki helynökségre, hanem mindazokat a súlyos és nagy feladatokat is, amelyeket az ő személye kötött ehhez a méltóságához.

Vasárnap, a hó 22-én döntenek a váradai görög keleti püspöki helynökség betöltése felett. Aradra hívták össze a román görög keleti egyházi zsinatot, amely a stallumot odaajándékozta és Mangra Vazul helyére méltó utódot keres.

Mint illetékes helyről értesülünk, eddig két jelölt van a váradai püspöki helynökségre. Az egyik: Ciorogariu Romulus, az aradi görög keleti román egyházmegye szemináriumának az igazgatója, — a másik pedig Pap János tábori esperes. Mindkét jelölt arról nevezetes, hogy távol maradt a közelmúlt szenvedelmes politikai vitáitól és harcaitól. Pap János tábori esperes Nagyváradon is működött és itt igen népszerű.

Mangra Vazul politikai hívei nagy bizalommal várják az aradi szentzsínat döntését, mert meg vannak győződve arról, hogy a váradai püspöki helynöki székbe a legmegfelelőbb utód kerül, olyan, aki nemcsak a főpapi, hanem a társadalmi és politikai élet vezetését is az eddigi alapokon, hivatottággal és hazafisággal tudja majd vezetni. Egyébként a

háberu kibonyolódásának első hónapjaira várják a várad külön görög keleti egyházmegye és püspökség kérdésének az elintézését is, a melyet annakidején már Mangra Vazul előkészített. Várad ezáltal a megoldás által már a harmadik püspökség székhelye lesz.

A magyarországi mandátum sorsát is a beavatottak az aradi zsinat döntésétől tessék függővé. Magyarországi választói több ízben kifejezték ragaszkodásukat Mangra Vazul nagy-szebeni metropolita személye és politikája iránt, úgy, hogy mostanáig a metropolita a kerület bizalma és ragaszkodása miatt nem mondott le a mandátumáról és nem foglalta el a főrendiházban fenntartott helyét. Ezt annál inkább megtehetette, mert eddig nem igen volt távol Váradtól és kerületétől, ami a nagy-szebeni székhely elfoglalása után most már lehetetlenség lesz. Ha Mangra Vazul elfoglalja helyét a főrendiházban, a eszéki kerületben kiürítik az új választásokat és minden valószínűség szerint az új püspöki helynök lesz a jelölt.

Franciaország egy millardot fizet havonta a külföldnek.

(Félelem az elszegényedéstől.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A béke kérdése mellett a legizgatóbb kérdés az, hogy az esetben, ha az entente a háborút tovább folytatná, melyik ország, meddig bírja. Különösen Franciaországot foglalkoztatja ez a probléma, mert ismeretes tény, hogy a maga gazdasági erejéből kell táplálnia elsősorban Oroszországot, továbbá Belgiumot, valamint Szerbiát és Montenegrót. Franciaország határozottan elszegényedik a háború következtében és a világ egykori bankárja remegve gondol pénzügyi helyzetére teljes leromlására. Az Aradi Közlöny mai száma közölte a német hatodik hadiközlés minden várakozást felülmúló fényes eredményét, amely majdnem tizenháromezer millióval zárult és oly hatalmas megnyilvánulása Németország törhetetlen gazdasági erejének, amely előtt bámulattal, elismeréssel kell megállni.

A franciák élénk figyelemmel kísérik Németország pénzügyi helyzetét és egyik legkiválóbb nemzetgazdasági írójuk Cheradame a Victoire legutóbbi számában erről a kérdéssel meglepő nyíltsággal beszél.

„Németország pénzügyi helyzete és a valuta”

Először is ekképpen ezt mondja: Németország pénzügyi helyzetét nálunk gyakran a valuta eséséből ítéljük meg. Svájcban a legutóbbi napokban a márka árfolyam 36 százalékkal esett, a mi frankunké csak 12 százalékkal. E szerint a mi pénzügyi helyzetünk sokkal jobb volna, mint a német.

— Hamis uton jár azonban az, aki egy ilyen szakszerű ítéletet egyedül a valuta árfolyamára alapítana, ami főként két ékon alapozik. Először is a valuta függ a külföld bizalmától. Ha a német pénz árfolyama esik, akkor ez azt bizonyítja egy bizonyos fokig, hogy a külföld véleménye szerint Németország hosszú ideig már nem bírja, tehát egy morális és nem matematikai tényezőről van szó. Másodszor Németország mióta blokáva van, sokkal kevesebbet visz ki, tehát gyöngébbek a fizető eszközei és ez nyomja a valutáját. Ez az utóbbi tény azonban nem egyedül mérvadó az általános pénzügyi helyzet megítélésére. Ugyanaz a blokáva, amely megnehezíti Németország élelmézését, javítja pénzügyi helyzetét, mert ugyszólván semmit sem hozhat be külföldről, tehát semmit sem fizet a külföldnek és saját ter-

rásaiból él. Ellenben mi, minthogy a tengerrendeikzésünkre áll és rövid ideig tartó háborúra gondoltunk, nagy megbízásokat adtunk a külföldnek és ezért behozatalunk felülmúlja kivitelünket havonta egy milliárdal, amely összeget mi a külföldnek fizetjük ki. Mi tehát a háború következtében sokkal inkább elszegényedünk, mint Németország. A márka árfolyamának eséséből nem szabad messzemenő következtetéseket levonni.

Fogház

az engedetlen vasutasoknak

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Folyó év január 3-án este a kolozsvári állomás zsufolva volt vonatokkal, amiket tovább kellett volna indítani. Azonban nem állott kellő számú fűtő rendelkezésre és ezért a fűtő főnökség Fehér Benjamin, Pap István, Kerekes Ferenc és Jancsek Sándor segédmozdonyvezetőket rendelte ki. — Fehér, Pap és Kerekes kijelentették, hogy a kirendelésnek nem tesznek eleget, mert ők segédmozdonyvezetők és az a munkabeosztás nemcsak lefokozásukat, hanem karcsójuknak lényeges csökkenését vonja maga után. Jancsek rövid vonakodás után a kirendelésnek eleget tett. A segédmozdonyvezetőket felettes hatóságuk az incidens után leváltotta, eljárásukról pedig, cselekedetük megtorlása végett, jelentést tett a kolozsvári ügyészségnek.

Az ügyészség a följelentés folytán a makacsok vasutasok ellen bevezette a vizsgálatot és minthogy a vizsgálat rendjén sem tagadták, hogy szolgálati kötelességük teljesítését megtagadták, vádlatot adott ellenük. Fehért, Papot és Kerekest hivatali kötelesség megtagadásának büntetvével, Jancseket pedig hivatali kötelesség megtagadásának vétségével vádolta meg az ügyészség.

A megvádolt vasutasok bünperében a kolozsvári törvényszék ötös tanácsa Rudnyánszky Béla báró elnöklété alatt tegnap tartotta meg a főtárgyalást. A tárgyaláson a vasutasok védő nélkül jelentek meg. A bünper tárgyalását harmas tanács kezdte meg, de mivel a tárgyalás rendjén megállapítást nyert, hogy vádlottak cselekedetükkel a hadiérdeket veszélyeztették, a bíróság, miután ez ellen a vádlottaknak nem volt kifogása, ötös tanácsá alakult.

Kihallgatásuk során a vasutasok beismerték, hogy a kérdéses időben kötelességük teljesítését — jóhiszeműleg tagadták meg. Azt állították ugyanis, hogy őket, mint vizsgázott mozdonyvezetőket, fűtőknek nem lehetett kirendelni, annál inkább, mert új beosztásukban csak félannyit kerestek volna, mint rendszeren a még a rendes keresetük sem volt elég arra, hogy magukat és családjukat fenntartsassák.

A bíróság eme védekezésük dacára is megállapította bűnösségüket és az enyhítő körülmények figyelembevételével őket egyenként 4—4 havi fogházra ítélte el.

TANUGY.

(—) Értésítés. Az Arad városi női ipariskolába beiratkozott tanulókat értesítjük, hogy nevezett iskolában (kulturpalota, Baross-park felőli földszinti részen) a tanítás f. hó 20-án reggel 8 órakor megkezdődik. A községi iskolászek.

H I R E K.

LEGUJABB.

Éjjel 2 órakor érkezett telefonjelentés.

Megbukott a spanyol kormány.

Madrid. A Reuter-ügynökség jelenti: A kormány lemondott.

Madrid. Egy lakomán Maore volt miniszterelnök azt mondotta, hogy a kormány nagy hibát követett el, amikor a Németország által tett engedményeket az Amerikával való hajozás kérdésében elfogadta és úgy határozott, hogy amennyiben bármely kormány megakarná Spanyolország mostani szigorú semlegességét sérteni, akkor Spanyolországban forradalom törne ki. A kormány hivatalos nyilatkozatot tett közzé, amely szerint a kormány semmiféle oly intézkedést nem tett, amely alapul szolgálhatna az elterjedt rémhíreknek. A kormány Németországhoz küldött jegyzékében a spanyol amerikai hajozás védelmére és a spanyol alattvalók életének és vagyonának megvédésére szorítkozott.

A Daily Telegraph értesülése szerint a választójogi javaslatot három héten belül benyújtják az angol alsóházak.

— A miniszterelnök Bécsben. Bécsből jelentik: Tisza István gróf miniszterelnök ma délelőtt Cernin Otokár gróf külügyminiszterrel hosszasan tanácskozott.

Bécsből jelentik: Tisza István gróf miniszterelnököt a király ma külön kihallgatáson fogadta. Ezután a miniszterelnök beszélgetést folytatott Clam-Martinié miniszterelnökkel és Czernin Otokár gróf külügyminiszterrel. A miniszterelnök az éjjel visszautazott Budapestre.

Bécsből jelentik: A Neues Wiener Tageblatt Tisza István gróf miniszterelnök mai kihallgatásához a következő megjegyzést fűzi: A magyar ellenzéknek az a reménye, melyet Tisza István gróf mai kihallgatásához fűzött, nem teljesült. Számos ellenzéki képviselő, akik az utóbbi napokban Bécsben tartózkodtak, ma visszautaztak Budapestre.

— Előléptések az aradi üzletvezetőség-nél. Mint a kereskedelmi miniszterium hivatalos lapja közli, a m. kir. államvasutaknál 1917. évi május hó elsőjéti számítva előlépett Just Ferenc főfelügyelő az aradi üzletvezetőség vezetője a negyedik fizetési osztály harmadik fizetési fokozatából ugyanazon fizetési osztály második fizetési fokozatába, az ötödik fizetési osztály második fizetési fokozatából ugyanazon fizetési osztály első fizetési fokozatába Penyes Kálmán felügyelő az aradi fűtőház főnöke, az ötödik fizetési osztály harmadik fizetési fokozatából ugyanazon fizetési osztály második fizetési fokozatába Adler Samu felügyelő.

— Poroszország beengedi a jezsuitákat. Berlinből jelentik: A Vossische Zeitung értesülése szerint a jezsuita törvény felfüggesztése közvetlenül küszöbön áll. Póroszországban 1878-ban Bismarck kezdeményezésére kimondták, hogy a Jezuíták nem telepedhetnek le az ország területén és harminc napon belül kötelesek voltak elhagyni Póroszországot. A jezsuiták kikérgetésének az volt az oka, hogy felekezeti viszályt szítottak és az evangélikus egyházat támadták.

— Szabadulás olah fogságból. Egyik múlt évi lapszámunkban hírt adtunk arról, hogy az oláhbetőres alkalmával az ellenség magával hurcolta Joanovics János patroszényi lakost.

LEGUJABB.

Reggel 3 órakor érkezett telefonjelentés.

Tanácskozik az orosz kormány a békeről a hadsereggel.

Stockholm. A munkások tanácsa folytatja tárgyalásait az ideiglenes kormánnyal a béke kérdésében. A katonák képviselői kijelentik, hogy a hadsereg hajlandó a legnagyobb áldozatokra is, de követeli a háború befejezését. Midőn a fronton levő katonák értesültek a forradalom kitöréséről, megkönnyebbülten lélegzettek fel, mert a mielőbbiek várták és azt remélték, hogy hazatérhetnek.

A katonáknak kell a béke.

Mihelyt a munkások kimondták, hogy véget kell vetni a háborúnak, a katonák örvendve fognak hazatérni. Starosij, az irkucki munkások képviselője ezt kérdezte: „Azért folytatjuk a háborút, hogy az angol és francia polgári osztályoknak használjunk vele?” Kamenev képviselő az általános leszerelést követelte. Ezzel szemben Sietkov kijelentette, hogy a demokrácia csak akkor veheti át a hatalmat, ha a liberális polgárság teljes esődöt mondott, ennélfogva szükséges, hogy a munkások egyelőre biztosokat nevezzenek ki a kormány ellenőrzésére. Mi ismerjük az ellenforradalom centrumának a szervezését, de még nem nevezzük meg. A demokrácia ellen intézett hadjárat kezd már rendszeres jellegű lenni.

Ezután határozati javaslatot fogadtak el, amelyben kijelentik, hogy a munkások tanácsa teljes energiával támogatja a kormány békefáradozásait és az összes népektől követeli az annexióról való lemondást. Rá kell bírni közösen a szövetséges kormányokat, mondjanak le az annexió és a hadikárpótlás gondolatáról, a front gyengítése azonban Oroszország szabadságának és életérveinek veszélyeztetése lenne.

Moskva. A Pravda cikkei közül arról, hogy az orosz hadseregben mennyire terjed a dezerció. A cikk szerint a katonák szökése különösen a pétervári helyőrség kebelében olyan nagy mérvet öltött, hogy vezető helyeken teljesen tanácstalanul állanak és nem udjak, miként vessenek véget a tömeges szökéseknek. Számos ezred van, amelynek egész létszáma a tisztikarral együtt csak három-négyszáz ember és még rosszabb

a helyzet a fiatal legénységből alakított arcvonalbeli ezredeknél.

Genf. A Journal közli, hogy a pétervári munkások tanácsa békeellenes propaganda miatt Péterváron és környékén több mint kétszázötven embert letartóztatott.

Genf. A francia lapok jelentik, hogy a francia szocialista kisebbség képviselői elutaztak Stockholmba a nemzetközi szocialista kongresszusra.

Kopenhága. Az angol kormány azt követte az orosz kormánytól, hogy a Dániában kiállított Oroszországra szóló utleveleket az orosz ellenőrzésen kívül angol ellenőrzésnek is vessék alá. Az orosz kormány ezt a követelést teljesítette és így a legutóbbi napokban az Oroszországba utazó utasoknak nemcsak az orosz, hanem az angol konzulátuson is látnozni kellett utleveleket.

Stockholm. A pétervári újságírók egyesületének ülését fejezte ki Wisonnak, a Times pétervári levelezőjének működése ellen. Az egész orosz sajtó felháborodva ír arról a módról, amellyel Wilson a forradalmat kezeli. Az angol újságíró a forradalmárokat kompromitálni és megrágalmazni akarja és a pétervári újságírók követelik, hogy mint veszélyes idegent távolítsák el az országból.

Lugano. A Tribuna figyelmeztet arra, hogy az orosz szocialista képviselők, akik Stockholmba utaztak, nemcsak az orosz elvtársakkal, hanem német és osztrák szocialistákkal is érintkezésbe fognak lépni, ami által államérdek ellenei büntetést követnek el. A külföldi megkötése csak a központi hatalmak javára válnék. A lap figyelmezteti a kormányt arra, hogy Miglioli katolikus képviselő szintén Stockholmba akar utazni, hogy ott állítólag érintkezésbe lépjen Erzberger ismert német centripárti képviselővel. A kormánynak ezt az utazást meg kell akadályozni.

Lugano. A Corriere de la Sera pétervári levelezője igen pesszimistikusan ítéli meg az események fejlődését Oroszországban. A munkások bizottsága és az ideiglenes kormány között levő látszólagos megegyezés ellenére mélyen lappangó ellentétek vannak, amelyek erőbb-utóbb súlyos eseményekre fognak vezetni.

Mint most egyik olvasónk értesít, a meggyőztört öreg ember a hosszú kálváriajárás után végre hazaérkezett családjához, mely alig ismert reá. Bismesélte hozzátartozóinak, hogy az oláhok, mikor Petrozsényből elhurcolták Püestibe vitték, ahol börtönbe vetették. Itt maradt mindaddig, borzasztó szenvedések közepette, míg a szövetséges csapatok el nem foglalták a várost és ki nem szabadították gyótró fogságából.

— **Az internáltak csöloja.** Temesvári tudósítónk jelenti: Az oroszai határrendőrség letartóztatta Kradigati Dezső volt községi jegyzőt, aki az ország déli részén fölkereste az internált lakosságot és határrendőrségi detektívnek adta ki magát, kisebb-nagyobb összegeket

csalt ki tőlük. Azzal csapta be az internáltakat, hogy módában van kieszközölni hazabocsátásukat. Ötszáz-ezeröttszáz koronát csalt ki husz esetben. A szélhámos valamikor Söd községben volt jegyző, de szabálytalanságok miatt Temes megye alispánja feltüggesztette állásától, a fegyelmi választmány pedig hivatalvesztésre ítélte.

— **A pedáns kereskedő.** Maximálták a cipő árakat, mert már lehetetlen árakat kértek egy pár papirtalpu cipőért. Azokban minden előnynek van hátránya és megfordítva. A sok árdrágító között akad nem egy, aki régi jó hírnevére ma is vigyáz, nem kapzsi és a viszonyokhoz mérten elfogadható, talán azt is mondhatni, kuáns áron árusította eddig is a cipőt.

Legutóbb, hogy meglátogattam eme olcsó beszerzési forrást, a — közeli — multhoz képest aránytalanul magasabb árakat kértek tőlem egy pár cipőért, azonban a maximumot szigorúan betartva.

— Mi az? — kérdeztem, egyszerre ilyen áremelkedés?

— Ja kérem, a maximált árakat pontosan betartjuk. Cégünk szoliditása nem engedi meg, hogy ettől eltérjünk.

És nem is adták egy fillérrel sem olcsóbban azt a pár cipőt, amit tíz nappal ezelőtt husz koronával alacsonyabb áron kínáltak.

— **Amerikai pénz francia városok felépítésére.** Frankfurtból jelentik: Newyorkból jelentik, hogy Kanady newyorki bankár a francia nagybankoknak negyven millió dollár előleget óhajt adni, amely összeget a francia városok, különösen Verdun újjáépítésére fordítanak.

— **A király ajándéka egy olgánynak.** Gazdagon jutalmazott meg a király kegye — mint Nagyszalontáról írják — egy Bakos Lajos nevű cigányt, akinek hét fia a különböző frontokon küzdött. Képviselőtestületi közgyűlés keretében, hazafias és keskeny hangú beszédben Csanády Jenő főszolgabíró adta át Bakos Lajos és feleségének a király ajándékát: öt száz koronát és egy díszes ezüst órát. Bakos Lajos és felesége meghatva vették át a király ajándékát és hálásan mondták érte köszönetet. A Bakos-fiúk közül egy hősi halált halt, egy másik hadifogságba esett és öt fíu még most a háború harmadik évében hősiességgel teljesíti harsos kötelességét.

— **Olcsó csomag levélpapírok Kerpencnél.**

Az „ARADI KOZLONY“

mar a kora reggeli órákban kapható minden nagyobb papírkereskedésben és donányüzletben. Egyes szám ára 12 fillér.

MOZGOKEP SZINHAZ.

Nincs még veszte Lengyelország.

(A lengyel szabadságharc a tilmon, bemutatja az Uránia.)

A berlini Union-filmgyár a háború alatt már jó egynehány jelentős aktuális tilmamel gazdagította a kinematografiát. Temáiba ezek a filmek háborus mozzanatokát dolgozták fel a központi hatalmak egyes államainak totkölésével szemben, így a sok között a Sumi Marica, a bo gárok élet-narálharcából merit egy érzékeny regényre (valo háborus detail). A másik, mely a lengyel szabadságharc történelmi remiszscenariót eleveníti fel, s közben a cselekmény ácsap a mai időkbe is és azt demonsztrálja, hogy az elnyomott lengyel nép mily boldogan látja, hogy a központi hatalmak seregei felszabadították országukat az orosz iga alól.

Németországban példátlan lelkesedéssel fogadták a darabot, amelynek írója, Deutsche-German Altea, ugyanaz, aki az Union többi nagyszabású háborus mitrakciójának szövegkönyvét írta. Nálunk a fogadtatás még megindultabb lesz, tekintettel arra a kapcsolatra, amely minket telkileg hozzátűz a századok óta elnyomott, nagyszerű lengyel néphez. És nemcsak a jellege ennek a renakivuli apparátussal felvonuló darabnak, de értékes a tartalma is, igazán művészi ízléssel választékos, kifinomult gondolat irak, dolgozott rajta a legső nemet rendezők egyike és működtek közre benne a német színművészet jeleségei. Impozáns nagy meretek nyugozik le a nézőt ebben a darabban. Történelmi koditáyoikép a maga fönsegeben és realizmusával. Páratlanul nagykerü műve az Union-filmgyárnak.

Különösen ajánlkozás és pazar kiállítású ez a kép, melynek minden jelenete, de külö-

mőseknél nemzeti őseinek esküje egyenesen elragadó szépségű és mikor a kép végén egy magyar és egy német katona összeölelve egymást megölelik Lengyelország bilincseit, az ember önkéntelenül tapsra tilti őszakezeit, s lelkesedéssel, igazi érzéssel fordul Lengyelország, a szabadságról vérző, végre felszabadított lengyel testperei felé. Nincs még veszte Lengyelország! És valóban nem vesztett el, sőt újjászülött. Hatalmasabb lesz talán, mint valaha volt.

* Babérfa és koldusbot vasárnap az Erzsébet mozgószínházban. A világhírű amerikai World-filmgyár nagysikerű alkotása az a kép, amelyben egy művész tragédiáját látjuk szemünk előtt leperegni. Egy rendkívül tehetséges író egy kiváló darabot ír s kéri az ottani színház direktorát, hogy ezen darabot vegye műsorra. A direktor teljesíti is kívánságát, de a darabot semmi sikert nem ért el, sőt az író jellemét kihasználva kifütyülik országán. Telnek az évek, az író koldusbotra jut s visszavetődik a régi városba, ahol legnagyobb csodálkozására olvassa a színlapot amelyen az ő általa írt színdarabot már századszor mutatják be a legnagyobb elismerés mellett. Ő is be akar menni, de a portás nem engedti őt be és ott összecsap a bankár, ki őt régebben támogatta rávalóan kénytelenül is hagyta. A kis családba ismét visszaköltözik a vigaszt, mivel a fiatalok egymással lesznek.

* Egy szegény ifjú története Lidya Bertini és Mario Bonnarddal a főszerepben legközelebb az Erzsébet mozgószínházban.

* A nihil-robbanás — Psilanderrol. (Nordisk-száger az Apollóban.) A Nordisk-filmgyárnak rendkívül értékes és izgalmas mesés szövevényű drámája kerül holnap, pénteken bemutatásra az Apollóban. Nem sablonos, lassú és pongyola tartalma van a darabnak, hanem szinte tudományosan mélységen alapszik. Psilander Waldemar alakításainak legjobbját produkálta ebben a darabban. Egy tudóst, híres kémikust játszik, akinek világásvizsgáló találmánya van, egy osztrákos erőtől robbantószert. Ezt a találmányt vetélytársa, aki a tudós menyasszonyát szereti, bosszúból ellopja. Ebből aztán az izgalmasnál-izgalmasabb jelenetek, fordulatok keletkeznek. A tudóst — mert vállalt kötelezettségét be nem tartotta — már letartóztatják, amikor megkezd a tolvaj, de nem a bíróságtól veszi el méltó büntetését. A nihilistáknak, levegőbe röpít egy házat és maga alá temeti a tolvajt is. A grandiózus darab pénteken, szombaton és vasárnap kerül vetítésre. A háborús filmek előrendűek és a szenzációs változatból ki kell emelnünk Károly király látogatását a Lotharingen dragonosoknál.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

— Bérbeadó vasúti gabonaraktár. Az Aradi és Csanádi Egyesült Vasutak Bokszeg-Bél állomáson egy 15—20 vagon gabona befogására alkalmas gabonaraktára 1917. július 1-től kezdődőleg, esetleg hamarabb is bérbeadó. Feltételek megtudhatók Aradon az igazgatóságnál (80—81. számú ajtó.)

NEMZETI SZÍNHÁZ

Aradon, 1917. április 20-án, pénteken:
C) Bérlet. C) Bérlet.

Traviatta.
Opera.

Készen 7 órakor.

A szerkesztésért felel:

Rudayanszky Endre kövöltetésben
Stauber János.

Új könyvek.

* A Társaság. Bíró Lajos és Kádár Lehel novellái, Darnay Kálmán érdekes cikke, A régi magyar társaság folytatása, Vértessy Gyula, Somlyó Zoltán, Endrődi Béla versei A Társaság e heti számának érdekességei. A Társaság előfizetési ára egész évre 26 K, félévre 14 K, negyedévre 7 K. Mutatványszámot igyzen küld a kiadóhivatal: Budapest, IV., Reáltanoda-utca 18.

* A Nyugat szépirodalmi folyóirat április 16-i száma a következő változatos tartalommal jelent meg: Babits Mihály: Új verskötet. Térey Sándor: Versek. Berkes Imre: Lípiboki. (Novella.) Gellért Oszkár: Versek. Posch Jenő: Egyháztörténelmi tanulmányok. A politika mögül: Ignópus: Demokrácia. — Fenyő Miksa: Magyar földbirtokreform. Ady Endre: Uzsorás kölcsönök váltója. (Vers.) Figyelő rovat. — Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VI., Vilmos császár-ut 51. szám. Szerkesztőségi órák d. u. 4—6-ig. Előfizetési ára: Egy évre 28 kor. Félévre 14 kor. Egyes szám ára 1 kor. 40 fill.

AZ

eseményekről napról-napra a legalaposabb és a legfrissebb tudósításokban számol be az

ARADI KÖZLÖNY

Közleményeinek eredetisége és érdekessége, valamint háborús híreinek megbízhatósága révén

MAGYARORSZÁG

vidéki lapjai között az első helyen áll. Az Aradi Közlöny a

LEGELTERJEDTEBB

napilap, amely a háború alatt is a közönség fokozottabb igényeit tartotta szem előtt és nem szállította le a szövegrészének terjedelmét, miért is a

LEGTARTALMASABB

újság. Az Aradi Közlönyt a közönség minden rétege olvassa és így a

LEGJOBB

hirdetési organum. Az Aradi Közlöny nemcsak a helybeli és a

VIDÉKI

hanem az ország újságolvasó köreinek, valamint a harcstéren küzdő katonáknak is előszeretettel olvasott

NAPILAPJA.

Lapkihordópár

jó fizetéssel felvétetik.

Bővebben a kiadóhivatalban.

787

Mindentéle

nyomtatványok

izléses, csinos kivitelben készünek az

Aradi nyomda r. t.

nyomdájában, József főherceg-ut 22.

Tiszta, jó minőségű

házi szappan

nagyobb mennyiségben megvételre kerestetik.

Legfájdalmasabb tyukszemétől

is három nap alatt mindenki megszabadul a Hajós-féle ANAGALLAN használatával. Kezelése igen egyszerű, nem piszkos, nem ragadós. A beszerzésnél vigyázni kell az ANAGALLAN szóra. Ára használati utasítással 1 korona.

Lyongyefehér fogakat nyírósággal

Doré fogpaszta

használatával. Nem habzik! A szájnyelvet desinficálja, utóízben kellemes. Ára egy porcelán-szelencének 80 fillér.

Fenti szerek kizárólagos készítője és egyedüli nagy raktára:

HAJÓS ÁRPÁD

Gyógyszertára Arad, Andrássy-ut 22. sz. (Magyarhaza) szomszé-
gában.

Magyar gyógyborok

Kitűnő minőségű hegyaljai fehér édes borral készítve.

Vasas chinabor. Elsőrangú minőségű, vérképző gyógybor, vérszegények, lábadozók, sápkóros gyermekek részére kiváló erősítő szer. Benne a chinin- és vas nagy gyógyereje kiválóan érvényesül. Kis palack ára: 2 korona 80 fillér. Nagy palack ára: 4 korona.

Condurongó bor. Kiváló gyomororvosló szer, linom fűszeres ízű, ason-
gú, a gyomorra és vesikre jótékony hatást gyakorló gyógybor. Gyomorbetegnek részére és ott, ahol a condurongó kéreg járva van. Egy palack ára: 3 korona.

Pepsin bor. Egyesíti a pepszin és a sósav jó tulajdonságait és kiválóan alkalmas a mostanában beszerezhető Acidol pepszin helyettesítésére. Gyenge emésztésnél igen ajánlható. Egy palack ára: 3 kor. 60 fillér.

Kapnató a készítőnél:

1845

Rozsnyay Mátyás gyógyszer-tárában Arad, Szabadság-tér.

National ellenőrző kassza,
mely számoz és blokkot ad le, azonnali megvételre kerestetik. Ajánlatok „Új üzlet” jellegére a kiadóhivatalba kéretnek. 7287

Kőművesek

A gyoroki állomáson létesítendő feltűjáró építkezésnél cyclofalazó kőműveseket felvesszünk, napibér vagy átutalvány fizetéssel. 2547

ELADÓ

egy közvetlen az országot (300 m.) és 2 km. a vasuti állomástól fekvő 25.0 kat. holdas jegenyenyő erdő, tartalma következő:
4949 szál 10-25 cm.
1194 „ 25-98 cm.

embermagasságban felmért vastagság, összesen 2857 m³, munkálásra alkalmas és külön 174 m³ tűzifa átlagos 80 koronával öbmétereinként.

Közelbibi felvilágosításokkal előlőrettnál Gura-barzsa, u. p. H. Kristyór. 2139

Macavei Traján

Cognac:

Keglevich,
Dékany, Márty,
Adriatica gyártmány,

valamint likőr és rum, palackokban beszerezhető nagyban és kicsinyben. 2052

Weiszberger Samuel
tulánál

Vörösvölgyi Palinkaraktár
Arad, Andrassy-tér 5. Telefon 651

281-917. em. sz.

Hirdetmény

Köznyelvi teszt, mely a hadsereg körletében elhatározottan katonák és polgáregyének 14. fejezetét a rendőrség tevékenységében közzé tette van kifüggetve.

Az ezen egyetemen valamelyik érdeklődő felvilágosítást tud adni, a bejelentési bírálat szerzőjének nevével.

Green, főkapitány.

AKI
házat, vagy földbirtokot venni vagy eladni akar, forduljon bizalommal

Lustbader Adolf

Ingatlanforgalmi irodájához Révay-utca 2. sz., ahol kisebb-nagyobb házak, birtokok előjegyzésben vannak. Meghívásokat ingatlanok eladására és vételére elfogadok. 645

Telefon 961. szám.

Több helységből álló

Vendéglő

bérendezve, lakással, fürdőszobával, azonnal kiadó az Olyai-palotában. 2519

Bárbebet a közfelfüggetlen Dókt. Révay-utca 20. Telefon 1124 sz.

Uzaka, hazánál
ólomsöveket
és egyéb

ólomtárgyakat

megvételre keresünk Aradi nemzeti részvénytársaság.

Földbirtokosoknak
35 évre 4 1/2% kamat, 99 arto-lyam.
50 évre 5% kamat 1% törlesztés teljes ártóljam.
65 évre 4% kamat 0.8% törlesztés 94% artoyam mellett, továbbá
aradi és békéscsabai házakra
50 évre 5 1/2% kamat, 1/2% törlesztés 98% artoyam mellett törlesztéses kölcsönök: folyószámla és birtokparcella-átvételre a tulajdonosok részére.
Budapesti Közlönyközvetítő és Parceláció Részvénytársaság
Budapest, VIII. Kenyérmező u. 6. számú irodahelyiségben. Bonyhádi József u. 47. d. u. 2-1. sz. 781

Ertesítés!

A n. 6. hölgyközönség szives tudomására hozom, hogy Andrassy-tér 5. szám alatt (a Lloyd palotában) a 101 kalapszalont nyitottam.

Éveken át a külföld legnagyobb városában működtem s így munkám a legénesebb izlésnek is megfelel. Alakításokat modell után vállalom, régi formákat is hasonlóképp alakítok. Közülük való kalapot azonnal készítek. Szives pártfogást kér

MOHR D. Andrassy-tér 5. (Lloyd palota).

Ertesítés!

Ezennel van szerencsém értesíteni a n. 6. közönséget, hogy az Eleki mozgósínház társaságtól,

Éveken a mozgósínházat átvettem

és kérem a n. 6. közönség szives pártfogását a jövőben is. Elek, 1917. április 14.

Bauer György,

igazgató.

URANIA SZÍNHÁZ.

Péntektől—vasárnapig

Nincs még veszve Lengyelország. (A zsarnokság.)

Történelmi aktualitás 5 részben.

Fagydagantok FRIGIN.

elmulasztására, így vizketegség biztos meg-
szüntetésére legjobb
Ara ecsettel és utasítással 1 korona.

Legfajdasabb tyukszeméő

is 3 nap alatt mindenki megszabadul a Hajós-téle ANAGALLIN használata által. — Kezelése igen egyszerű, nem piszkít, nem ragadós. A beszerzésnél vigyázni kell az ANAGALLIN akóra. Ara használati utasítással együtt 1 korona.

Polosták

kiirtására a legsikeresebben és teljesen csak a „Phenol-sav”-val eszközölhető. A butorokat nem rongja, még a potóit is kiirtja. Ara 1 literenként 1 korona.

Legjobb fekete hajteső

a „Melogen”. Egy pár perc alatt bármely haja, vagy bajuszt a legszebb, illendő fekete színre lehet festeni anélkül, hogy a színt le lehetne mosni. Ara 2 korona 40 fillér.

Hajós Árpád gyógyszer-táraban

ARAD, Andrassy-tér 22. sz. Alapított 1886. évében az Aradmegyei Közköznász számára.

Ajánlok

20.000 darab szobaseprőt

1-2-3 számot, kisebb és nagyobb tételekben, azonnali szállításra, postán vagy vasuton, továbbá

zsírosszódót 100% és 128% t.

Rosenberg József áruügynök

Arad, Thököly Imre-u. 37. 2550

Apró hirdetések.

Tudnivaló az apróhirdetésekről:

Az apróhirdetéseket díjtalán szavak szerint számoljuk.

Minden szó hirdetés ára 2 fillér. Kisebbségi betűkkel 15 fillér.

A vastagabb betűkkel kivánt szavakat aláhúzással kell jelezni.

A legkisebb hirdetés ára 1 korona.

Az apróhirdetéseket előre kell fizetni.

Hirdetéseket délután 1/2 óráig vehetünk fel.

A kiadóhivatal fenntartja magának a jogot, hogy az olyan apróhirdetés szövegét, amelyik tartalmában fogva eredeti alakjában nem közölhető, megváltoztasson.

Levelezés.

„Bátka” törvényt hozt
jeligére levél van. 2514

Uriember megismerkedne
feltétlen tisztességes urinóval. Leveletet „Diskréció” jeligére „Az Est” hirlapíródába, Zrínyi-u. kér. 2549

Keresem,
kutatva tekintek a nagy ismeretlen-ésbe Keresek valakit, ki úgy, mint magam, nélküli egy megértő, érezni tudó, finom lelkű barátot. 30 éves, vidéken lakó, sok szabad idővel rendelkező uriember vagyok, ki minden jó és szép tulajdonsággal meg van áldva, csak egy megértő nemes lelkűt nélkülözök. Megnyerő külsejű, bármily koru, asszony irhat jelzve a kiadóba „Érdek nélkül” jeligére. 2553

„T.”
A tüzet ketten rakták, várom, hogy robbanjon fel. Csak a tettel bántanak és csak a képmására emlékezem. 2555

Alkalmazást keres.

Gyermektelen
idősebb nő, ki már több urasági pusztán alkalmazva volt, hasonló helyre majorosnénak ajánlkozik. Cim a kiadóban. 2551

Megbízható
intelligens idősebb nő gyermekek mellé urházhoz vagy pusztára ajánlkozik. Magyarul és németül ír, olvas, a gyermekek nevelésében járatos. Cim a kiadó hivatalban. 2552

Alkalmazást nyer.

Pusztára felvétetik
egyszerű nő, ki a baromfi tenyésztést és főzést jól érti. Szabadság-tér 17., II. emelet. 2548

Ügyes helyi szolgált
mielebbi belépésre keres Házur d. ogéria. 2553

Kislátó lán
vagy leány, 12-18 éves, fizetéssel felvétetik. Öv. Beck Morné, Asztalos S. utca 2. 2536

Főzőnő
ur házhoz május 1-ére vidékre kerestetik. Hegyaljai villamos a ház előtt. Kiutazási költség megtérítetik. Cim a kiadóhivatalban. 2526

Keresünk azonnali helyesre
erdőgazdaságunk részére egy, a gazdasági teendőkben jártassággal bíró erdőszerelőt, aki már uradalomnál volt alkalmazva, esetleg rokant katonai előnyben részesül. Irásbeli ajánlatok az alábbi címre küldendők: Mikó Vilmos és Fiai gazdasága, Körösbánya. 2518

Laphirdető-pár
jó fizetéssel felvétetik. Bővebbet a kiadóhivatalban. 7891

Nyomdász-tanulónak
felvétetik két fiú, kik a 14. évet befejezték és legalább 6 osztályt végeztek. Bővebbet a kiadóhivatalban.

Kiadó lakás.

Gyerekek
a piactéri villamos megálló közelében egy urlakás, 4 szoba, tágas mellékhelyiségekkel azonnali eladás kiadó Pásztótelepen. 2496

Egy csinos butorcs
nemes szoba magányos urinóval díszes kiadó. Cim a kiadóhivatalban. 2641

Gyógyászat.

Rüh- és vírusbetegségek
elleni fehér kenőcs kapható egyedül Ferenc-téri Vajdita-gyógyaszterben. Kis téglát 2 korona, nagy téglát 3 korona 50 fillér. 6171

Az angol
Májdalomosillapító Bengue balsamot teljesen pótolja a Hebs-Földes-féle Májdalomosillapító balsam, teljesen azonos összetételű, mint a Bengue Balsam. Ára 2 korona. Földes Gyógyászati Helyi Gyógyszertár. 12

Ingatlan.

Baththyányi-csón 4.
sarkház szabad kézből eladó. 2513

Vétel és eladás.

Révtyó eladó.
Deák Ferenc-u. 29. Telefon 1124. 2587

Ügyes ember keres
vizonteladók részére is kaphatók azok a Hala könyv-, papir- és zeneműkereskedésében, Forray-utca. Telefon 902. 871

Magánjártó gépjármű
8-as, az összes sziljakkal, fékben, eladó Szőke Jenőnél, Simonyifalván. 2545

Vezetek pénzügyi ügyet
bármilyet (használtat de nem törölt) 80 fillért drbját, vidékről stánuvettel minden bejelentés nélkül Krász Henriknél, Arad, Bocskai-tér 5. sz. 2311

Eladó
80 dr. prima minőségű 11 hetes uradalmi malac. Megtekintés és érdeklődés Gerőcz Mikosnál, Cserebőre lehet. 2611

Virágcsokrok
viola, hajnalka, peonia, aszter, stb. kaphatók János Károly virágkereskedésében Arad, Zrínyi-utca, Bohos-palota. 2489

Szobapadló lenyomás
Linoleum vagy boro-tyán laak, kiváló 16 minőségben és minden színben kapható: Jakubovits József és cs. mege-üzletében, Borsos-Beni-tér 16. Motor-állomással szemben. 2600

Használt ólom
gyönyörű, fehér, hosszuszálú kapható nagyban és kicsinyben Jakubovits József és cs. mege-üzletében, Borsos-Beni-tér 16. Motor-állomással szemben. 2529

Eladó
Öv. Jakabffy Zoltáné Kupa-pusztai gazdaságában posta Dombiratos, három drb 9 hónapos tisztavér Lincoln-civirei tenyészkan, egy drb 4 éves 162 cm. magas, jegytelen pej, kiváló csőrözött, Furiósó meale. 2447

Használt ólom
megvételre kerestek. Bővebbet a kiadóhivatalban. 7892

Különléle.

Irógépek
új és használt, üzembellek, szakszertár javítások, irásmunkák és sokszorosítások, gépirás tanítás Bodnár József irógépszaküzletében Szalay-utca 3. Telefon 11-41. szám. 421

Az Anus
aranyér-kupok mindenben pótolják a Hæmorrhoidál-kupok, azonos összetételű folyékony hatású is teljesen azonos, ára 4 korona. Földes Gyógyaszter, Hebs Gyógyszertár Arad. 12

Kiadó.
József főherceg-ut. 22. sz. alatt 2 utcai és 2 udvari szobából álló helyiség iradónk 1. év május hó 1-től kiadó. Bővebbet az Arad és csanádi egyesült vasutak Magánüzemeinek központi felügyelőségénél. 1898

Dr. Schafkovits
kórházadás elvált szerez, biztos, megbízható ártalmatlan szes, rögtön hat, ára 1 korona. Kapható Földes és Hebs Gyógyaszterében.

2607-917. absz.

Hirdetés.

A kir. pénzügyminiszter ur 89598-917. számú iradatszáma értelmében közhírré tesszük, hogy azokkal a természetes és a jövedelmadóban adóköteles jogi személyekkel szemben, akik a jövedelmadóra és vagyvisszadóra, valamint az 1914., 1915. és 1916. évi hadnyereségadóra vonatkozólag előírt visszatérítést 1917. évi április hó 30-ig akár az illetékes közigazgatási hatóságnál akár közvetlenül a kir. pénzügyminiszternek bejelentették, az 1916. évi XXVI. tc. II. §-ának 7. pontjában említett 50%-os, illetőleg az 1916. évi XXXII. tc. 28. §-ában említett I. §., illetőleg 50%-os, nemkülönben az 1916. évi XXIX. tc. 26. §-ában említett 10-25%-os pótlék alkalmazását megelőzően beadott vallomásaik időben beadottnak tekintendők.

Arad, 1917. április hó 5-én.
Arad város adóhivatala.

10 darab fajtisza

Jorgeschin

tenyésztő hasasko

eladó. Bővebbet a Fehér Kereszt iróházában. 2532

Magánjártó gépjárműket

Kempound és stabil gépjárműket
Gőzcseplő garnitúrákat
Magánjártó lokomobilokat
Cséplőszekrényeket
Esztergápadokat
Hérfeljítőket
Elevátorokat
Motorokat
Gőzkezelőket és
Gőzvezetőket

javított állapotban vásárol-
nak készpénzfizetés ellenében

FRIEDRICH TESTVÉREK
gépgyára, Temesvár.

Dékány-téle

Cognac

tiszta borpárlat viszonteladók részére megrendelhető:

Erényi Tivadar

a Dékány Cognagyár vezérképviselőjénél
Arad, Deák Ferenc-utca 39.
Telefon 11-48.

Drogeriák és gyógyszerárak figyelmébe.

Azonnali szállításra megrendelhetők az alant jegyzett

gyógycukarka áruk:

Salmiak,	Menthomád,
Donoh Málna,	Menthol drágé,
Senegal,	Eibischleig,
Secession Szalmák,	Mundperlen,
Anis Lakritz,	Üstü, Pomeisfü.

Csemege kereskedők figyelmébe.

Staniolos vegyes Dessertek 1/2, 1/2, 1/2 kilós diszkartonban.

Vegyes Bogyo-Dessertek fadóbozokban ala Gerbaud pakolással, 1/2, 1/2 kilós csomagolás.

Diszkosár 1/2 kilós vegyes Dessertek. 2508

Bogyó Mór József

Budapest, VI., Kertész-utca 50. szám.
Telefon 14-74.

Gépolajok,

Hengerolaj,

Kocsikenőcs,

Rézgálic,

Raffia hános,

Gyufa,

Keményítő,

Takarmanyrépa mag

állandó nagy raktár 118

Hubert József

Arad.

100%-os zsirosszódát

ajánl azonnali szállításra 100 kilós hordókban helyt Arad

Szemő Ármin

éruügynöksége.

Telefon 592. szám. 252